

ХМЕЛЬНИЦЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ ФАКУЛЬТЕТ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ТА ФІЛОЛОГІЇ

денна ФОРМА НАВЧАННЯ

Кафедра іноземних мов

другий (магістерський) рівень вищої освіти

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Спеціальність 014 Середня освіта (Мова і література (англійська))

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри
Тетяна СЕВЕРІНА

«28» вересня 2022 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ (МАГІСТЕРСЬКУ) РОБОТУ

Мудрик Діни Володимирівни

(прізвище, ім'я, по батькові магістранту (ці))

1. Тема роботи: Технології керування класом для покращення взаємодії на уроці англійської мови у старшій школі

Керівник роботи Гандабура Оксана Вікторівна,

затверджені наказом ХГПА від 14 жовтня 2022 р. № 239.

2. Строк подання магістрантом роботи: *згідно календарного плану.*

3. Вихідні дані до роботи: об'єкт дослідження - організації взаємодії на уроці англійської мови у старшій школі; предмет дослідження - впровадження технологій керування класом на уроці англійської мови у старшій школі.

4. Перелік питань, які потрібно розробити:

- теоретично обґрунтувати підходи до вивчення іноземної мови у старшій школі;

- охарактеризувати ефективну взаємодію як умову успішного оволодіння англійською мовою у старшій школі;

- розкрити технології керування класом для ефективної взаємодії на уроці англійської мови;

- дослідити умови реалізації технологій керування класом для покращення взаємодії на уроці англійської мови у старшій школі;

- розробити методичні рекомендації щодо використання технологій керування класом для покращення взаємодії на уроці англійської мови у старшій школі;

5. Перелік наочного (ілюстративного) матеріалу (проекти, зразки документів, пропозицій до законодавства тощо), які потрібно розробити:

Технології керування класом для покращення взаємодії на уроці англійської мови у старшій школі у вигляді таблиць та рисунків, експериментальні дані у результаті опитування у вигляді діаграм та методичні рекомендації щодо використання технологій керування класом для покращення взаємодії на уроці англійської мови в старшій школі.

6. Дата видачі завдання 14 жовтня 2022 року.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів виконання кваліфікаційної роботи (КР)	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Вибір теми КР, погодження її з науковим керівником, визначення предмету дослідження	вересень 2022 р.	
2.	Затвердження наказом академії теми КР і призначення наукового керівника	жовтень 2022 р.	
3.	Оформлення науковим керівником завдання на КР магістранту; підбір магістрантом літератури та фактичного матеріалу для написання роботи, їх аналіз та узагальнення	жовтень 2022 р.	
4.	Затвердження завідувачем випускової кафедри завдання на КР магістранту	вересень-жовтень 2022 р.	
5.	Виконання та подання науковому керівнику вступу КР	листопад-грудень 2022 р.	
6.	Виконання та подання науковому керівнику першого розділу КР	січень-лютий 2023 р.	
7.	Виконання та подання науковому керівнику другого розділу КР	березень 2023 р.	
8.	Виконання та подання науковому керівнику третього розділу КР (за наявності)	квітень 2023 р.	
9.	Виконання та подання науковому керівнику висновків КР	травень 2023 р.	
10.	Перевірка списку використаних джерел та додатків щодо правильності їх оформлення	вересень 2023 р.	
11.	Доопрацювання КР згідно із зауваженнями наукового керівника, подання кваліфікаційної роботи науковому керівнику	жовтень 2023 р.	
12.	Перевірка кваліфікаційної роботи на дотримання академічної доброчесності	листопад 2023 р.	
13.	Розгляд КР на кафедрі, проведення попереднього захисту та допуск до захисту у Підсумковій кваліфікаційній комісії	листопад 2023 р.	
14.	В разі необхідності доопрацювання КР згідно із зауваженнями кафедри. Подання КР для отримання висновку наукового керівника та кафедри	листопад 2023 р.	
15.	Передача КР у деканат факультету з висновком наукового керівника та кафедри, завданням на кваліфікаційну роботу та рецензією	грудень 2023 р.	
16.	Підготовка до захисту КР (текст доповіді, ілюстративний матеріал тощо)	грудень 2023 р.	
17.	Захист КР перед Підсумковою кваліфікаційною комісією	22 грудня 2023р.	

Керівник роботи
(підпис)

_____ (ім'я та прізвище)

Оксана ГАНДАБУРА

Магістрант
(підпис)

_____ (ім'я та прізвище)

Діна МУДРИК

1. Форму призначено для видачі завдання магістранту на виконання кваліфікаційної роботи і контролю за ходом роботи з боку кафедри і декана факультету. Оригінал форми зберігається на кафедрі, копія у магістранта.

2. Розробляється керівником кваліфікаційної роботи. Видається кафедрою.

3. Атестація у 2023 році буде відбуватись з 15 грудня до 22 грудня 2023 року.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХМЕЛЬНИЦЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ
ФАКУЛЬТЕТ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ТА ФІЛОЛОГІЇ

денна ФОРМА НАВЧАННЯ

Кафедра іноземних мов

другий (магістерський) рівень вищої освіти

Галузь знань 01 Освіта/ Педагогіка Спеціальність 014 Середня освіта (Мова і література
(англійська))

ВИСНОВОК НАУКОВОГО КЕРІВНИКА

про кваліфікаційну роботу

магістранта(ки) 2 курсу

Мудрик Діни Володимирівни

на тему: Технології керування класом для покращення взаємодії на уроці англійської мови у старшій школі

Розподіл балів для окремих етапів та елементів виконання кваліфікаційної роботи

Критерії оцінювання виконання кваліфікаційної роботи	Бали	
	максимально можлива кількість	фактична кількість
відповідність роботи вимогам, встановленим методичними рекомендаціями для кожного виду кваліфікаційних робіт	7	
правильність оформлення (роботи в цілому, таблиць, рисунків, посилань, списку використаних джерел)	5	
виконання проміжних етапів розробки кваліфікаційної роботи відповідно до завдань і календарного плану	6	
співпраця з науковим керівником протягом періоду виконання кваліфікаційної роботи	7	
апробація результатів дослідження, проведеного в кваліфікаційній роботі	5	
Разом	30	

Зауваження: магістрант(ка) поставилася до написання кваліфікаційної роботи на належному рівні. Окремі структурні частини роботи виконувалися з невеликою затримкою. Зауваження та рекомендації наукового керівника враховувалися у повному обсязі. Представлене дослідження відповідає встановленим вимогам, що висувуються до кваліфікаційних (магістерських) робіт.

Науковий керівник _____ Оксана ГАНДАБУРА, доцент кафедри, к.пед.н., доцент
(підпис)

27 листопада 2023 р.

Висновок кафедри про кваліфікаційну роботу

Кваліфікаційна робота розглянута. Магістрант(ка) Діна МУДРИК
допускається до захисту кваліфікаційної роботи у Підсумковій кваліфікаційній комісії.

В.о. завідувача кафедри _____
(підпис)

29 листопада 2023 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХМЕЛЬНИЦЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ
ФАКУЛЬТЕТ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ТА ФІЛОЛОГІЇ

денна ФОРМА НАВЧАННЯ
Кафедра іноземних мов

другий (магістерський) рівень вищої освіти

Галузь знань 01 Освіта/ Педагогіка Спеціальність 014 Середня освіта (Мова і література
(англійська))

РЕЦЕНЗІЯ

на кваліфікаційну (магістерську) роботу

Магістранта(ки)

Мудрик Діни Володимирівни
(прізвище, ім'я, по-батькові)

на тему Технології керування класом для покращення взаємодії на уроці
англійської мови у старшій школі

Загальна характеристика роботи та зауваження

В умовах загальноосвітнього закладу одним з суттєвих моментів є створення атмосфери та забезпечення підтримки та взаємодії на уроці.

У роботі розглянуто використання технологій керування класом для покращення взаємодії на уроці англійської мови у старшій школі. У магістерській роботі витримана і представлена основна структура, яка вбирає в себе актуальність, мету, завдання, об'єкт, предмет дослідження, теоретичну та практичну значущість. Актуальність даної роботи обумовлена педагогічною значимістю методів взаємодії, недостатністю їх використання, а також шляхів їх покращення та демонстрації ефективних способів досягнення оптимальних результатів учнів у вивченні англійської мови. Висновки, зроблені автором, цілком відображають зміст магістерського дослідження, є чіткими, логічно послідовними і науково обґрунтованими.

В роботі проведено та чітко описано експеримент, дотримано основних методів роботи, що відповідають умовам дослідження та віковим особливостям учнів старшої школи, а також розроблено методичні рекомендації щодо використання технологій керування класом для покращення взаємодії на уроці англійської мови у старшій школі.

У першому розділі детально розглядаються підходи до вивчення іноземної мови у старшій школі, особлива увага приділена інтерактивному підходу, надалі виокремлено ефективну взаємодію як умову успішного оволодіння англійською мовою, а також технології керування класом для покращення взаємодії на уроці англійської мови у старшій школі.

У практичній частині роботи розглянуто умови реалізації технологій керування класом і проведено експеримент у старшій школі. За допомогою експерименту, магістрантка на практиці використала технології керування класом та змогла виявити їх результати впровадження. У останньому підпункті другого розділу було представлено методичні рекомендації щодо використання технологій керування класом для покращення взаємодії на уроці англійської мови у старшій школі. Суттєвих зауважень до роботи немає, проте бажано було б ширше розкрити поняття ефективної взаємодії. Оформлення кваліфікаційної роботи відповідає нормативним вимогам до наукових робіт такого рівня. В роботі містяться деякі технічні огріхи та орфографічні помилки, що не спотворюють її зміст. Однак, це не знижує загальний рівень проведеного дослідження.

Магістерська робота Мудрик Д.В є самостійним науковим дослідженням. Тема роботи повністю розкрита, поставлена мета досягнута, вирішені поставлені завдання. Зміст

кваліфікаційної роботи вказує на гарну обізнаність з даної проблеми. Простежується ретельна робота авторки по кожному розділу роботи. Отримані результати мають теоретичне і практичне значення для роботи з учнями старшої школи на уроці англійської мови. Дослідження є оригінальним, завершеним, відповідає вимогам, що ставляться до робіт такого типу, а її автор – Мудрик Д.В, при умові успішного захисту, заслуговує на позитивну оцінку.

Розподіл балів для окремих етапів та елементів виконання кваліфікаційної роботи

Критерії оцінювання виконання магістерської роботи	Бали	
	максимально можлива кількість	фактична кількість
відповідність змісту роботи заявленій темі, грамотність структурування роботи, збалансованість її розділів	5	
правильність формулювань об'єкту, предмету, мети і завдань дослідження, відповідність та доцільність застосованих методів дослідження	4	
системність викладу матеріалу, відсутність повторів, логічних помилок	4	
ступінь самостійності роботи (відсутність академічного плагіату), наявність посилань	5	
наявність елементів наукової новизни	4	
теоретична обґрунтованість основних положень кваліфікаційної роботи, що підтверджені підібраним та систематизованим фактичним і статистичним матеріалом	4	
використання та опанування сучасної літератури, чинних нормативно-правових актів; правильність розрахунків, застосування методів статистичного аналізу тощо.	4	
Разом	30	

Рецензент _____
(підпис)
звання)

Людмила ГЛУШОК (к. пед.н., доцент)
(ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене

30 листопада 2023 р.

Протокол аналізу звіту подібності науковим керівником

Заявляю, що я ознайомився (-лась) з Повним звітом подібності, який був згенерований Системою виявлення і запобігання плагіату щодо роботи:

Автор: Діна Мудрик

Співавтор:

Назва: Технології керування класом для покращення взаємодії на уроці англійської мови у старшій школі Науковий керівник:

Підрозділ: КНРА

Коефіцієнт подібності 1: 7.7%

Коефіцієнт подібності 2: 3.1%

Мікропробіли: 6

Заміна букв: 0

Інтервали: 0

Білі знаки: 0

Дата створення звіту: 2023-11-22 09:44:32.0

Після аналізу Звіту подібності констатую наступне:

Запозичення, виявлені в роботі є законними і не є плагіатом. Рівень подібності не перевищує допустимої межі. Таким чином робота незалежна і приймається.

Запозичення не є плагіатом, але перевищено граничне значення рівня подібностей. Таким чином робота повертається на доопрацювання.

Виявлено запозичення і плагіат або навмисні текстові спотворення (маніпуляції), як передбачувані спроби укриття плагіату, які роблять роботу невідповідною вимогам законодавства (Ст. 32. ЗУ Про вищу освіту, пункт 3.1, Ст. 42. ЗУ Про освіту) та вимог НАЗЯВО (Критерій 5), а також кодексу етики і процедур. Таким чином робота не приймається.

Обґрунтування:

Дата

експерт

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХМЕЛЬНИЦЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ
ФАКУЛЬТЕТ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ТА ФІЛОЛОГІЇ

Форма навчання: денна
Кафедра: іноземних мов

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти на тему:

**ТЕХНОЛОГІЇ КЕРУВАННЯ КЛАСОМ ДЛЯ ПОКРАЩЕННЯ
ВЗАЄМОДІЇ НА УРОЦІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У СТАРШІЙ ШКОЛІ**

Виконала: студентка 2 курсу
спеціальності 014 Середня освіта (Мова і
література (англійська))

Діна МУДРИК

(ім'я та прізвище)

Керівник: **к.пед.н., доцент**
Оксана ГАНДАБУРА

(ім'я та прізвище)

Рецензент: **к.пед.н., доцент**
Людмила ГЛУШОК

(ім'я та прізвище)

Хмельницький – 2023 рік

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ КЕРУВАННЯ КЛАСОМ ДЛЯ ПОКРАЩЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У СТАРШІЙ ШКОЛІ

1.1 Підходи до вивчення іноземної мови у старшій школі

1.2 Ефективна взаємодія як умова успішного оволодіння англійською мовою у старшій школі

1.3 Технології керування класом для ефективної взаємодії на уроці англійської мови

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ КЕРУВАННЯ КЛАСОМ ДЛЯ ПОКРАЩЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ НА УРОЦІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У СТАРШІЙ ШКОЛІ

2.1 Умови реалізації технологій керування класом для покращення взаємодії на уроці англійської мови у старшій школі

2.2 Зміст та результати впровадження технологій керування класом для покращення взаємодії на уроці англійської мови у старшій школі

2.3 Методичні рекомендації щодо використання технологій керування класом для покращення взаємодії на уроці англійської мови у старшій школі

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

Висновки

Список використаних джерел

ДОДАТКИ

ВСТУП

У сучасному світі все стрімко змінюється, нічого не стоїть на місці. Освіта не є винятком. Однією з важливих та необхідних умов для успішного розвитку сучасної освіти є пошук нових форм та методів навчання, які можуть сприяти досягненню більш ефективного рівня навчальної діяльності учнів. З цієї причини у методиці викладання іноземних мов сьогодні все частіше звертають увагу на форми та методи у процесі навчання, в основі яких закладено ідею взаємодії учнів один з одним, вчителем та навчальним середовищем.

Однією з проблем методики навчання іноземних мов є відбір та організація матеріалів, що відповідають тенденціям сучасної науки, що швидко змінюються, що особливо важливо при роботі з підлітками. Теми та методи, які здаються їм неактуальними, застарілими, знижують їх мотивацію. Ця проблема не така гостра при роботі з дорослими, які, як правило, вивчають англійську мову з більш практичного боку. Тому, окрім орієнтації на розвиток комунікативних навичок, сучасні методисти повинні відстежувати та впроваджувати у навчальний курс неординарні форми ведення уроків для оптимізації навчального процесу. Як досягти добре сформованих комунікативних навичок у навчанні за допомогою сучасних британських та американських фільмів та серіалів, блогів, проєктів – ця проблема все частіше приваблює сучасних методистів. Особливо активно у викладацьку практику стали вводити рольові ігри, які «перекочували» у навчання іноземної мови з психологічних тренінгів та активно використовуються у корпоративному середовищі для швидкого та ефективного формування професійних навичок та умінь шляхом імітації реальних ситуацій. Гра, яку нерідко сприймають як розважальну форму роботи, «розведення серйозного» матеріалу неформальним спілкуванням, за грамотної методичної організації може стати високоефективним способом закріплення матеріалу, методом, що задовольняє вимоги гуманістичного підходу до навчання та тенденцій розвитку вітчизняної та зарубіжної методики.

Актуальність даної роботи обумовлена педагогічною значимістю методів взаємодії та недостатністю їх використання у навчальному процесі у старшій школі для аналізу форм взаємодії на сучасному уроці англійської мови, шляхів їх покращення, а також демонстрації ефективних способів досягнення оптимальних результатів учнів у вивченні англійської мови.

Ступінь дослідженості проблеми. Теоретична база дослідження ґрунтується на аналізі наукової літератури та досвіду дослідників. Питання методів та технологій керування класом вивчалось відомими вітчизняними науковцями: Т. К. Полонською, Н. М. Бібік, В.М. Кухаренко, О.В. Рибалко, В.Ю. Ващенко, М. Байрам, Н. Гез, М. Гаммер, Д. Дердорф, В. Киливник, Т. Колодько, В. Сафоновою, П. Сисоєвим, Т. Жуковою, І. Закір'яновою та інші.

Навчання іноземним мовам з використанням інтерактивного методу насамперед спрямовано на розвиток комунікативних навичок у учнів, а також на спонукання учнів до самостійного вирішення проблемних питань. Інтерактивні методи навчання, що використовуються на уроках іноземної мови, сприяють активізації навчально-пізнавальної діяльності учнів, підвищення мотивації до вивчення іноземної мови, та як наслідок, підвищення якості навчання. Все ж таки, можна відзначити, що на сьогоднішній день у школах не всі вчителі у своїй практиці звертаються до інтерактивної взаємодії учнів під час уроків англійської мови. У більшості випадків уроки проводяться за традиційною методикою, де домінуючу роль грає сам учитель, а учні займають місце пасивних учасників навчального процесу.

Об'єктом дослідження є організація взаємодії на уроці англійської мови у старшій школі.

Предмет дослідження – впровадження технологій керування класом для покращення взаємодії на уроці англійської мови у старшій школі.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність технологій керування класом для покращення взаємодії на уроці англійської мови у старших класах.

Основні **завдання** даного дослідження можуть бути сформульовані наступним чином:

- теоретично обґрунтувати підходи до вивчення іноземної мови у старшій школі;
- охарактеризувати ефективну взаємодію як умову успішного оволодіння англійською мовою у старшій школі;
- розкрити технології керування класом для ефективної взаємодії на уроці англійської мови;
- дослідити умови реалізації технологій керування класом для покращення взаємодії на уроці англійської мови у старшій школі;
- розробити методичні рекомендації щодо використання технологій керування класом для покращення взаємодії на уроці англійської мови у старшій школі;

Методами дослідження даної роботи є:

1. Зіставлення, систематизація, класифікація та узагальнення теоретичного матеріалу та наукових джерел.
2. Експеримент, для аналізу методу інтерактивної взаємодії та узагальнення отриманих результатів, спостереження, опитування .

База дослідження. Дослідна робота проводилася на базі Дунаєвецького ліцею №1, м. Дунаївці.

Теоретична значущість роботи полягає у теоретичному обґрунтуванні ефективності технологій керування класом, конкретизації змісту понять «керування класом», «інтерактивний підхід» та «інтерактивне навчання», їх взаємозв'язок.

Практична значущість роботи обумовлена тим, що сформульовані в роботі теоретичні положення та методи керування класом під час взаємодії можуть сприяти підвищенню ефективності процесу навчання іншомовному спілкуванню, а також бути використані для розробки навчально-методичних посібників.

Апробація роботи. Матеріали за темою дослідження були представлені на III Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Сучасні проблеми філології та методології викладання в умовах євроінтеграції», в електронному збірнику наукових праць здобувачів освіти Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії «Мова і школа»

Обсяг та структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Основний зміст роботи викладено на 64 сторінках. Список використаної наукової та довідкової літератури містить 54 найменувань, з яких 4 іншомовні джерела.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ КЕРУВАННЯ КЛАСОМ ДЛЯ ПОКРАЩЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У СТАРШІЙ ШКОЛІ

1.1 Підходи до вивчення іноземної мови у старшій школі

Як відомо, останніми роками вчителі англійської мови в Україні отримали значну самостійність при виборі методів навчання. Це, у свою чергу, призвело до того, що вчителі почали частіше використовувати особистісно орієнтовані методики при реалізації яких здобувачі освіти відчують себе комфортно та вільно, відбувається стимуляція їхніх інтересів, у них розвивається бажання користуватися іноземною мовою у житті. В даний час, як ніколи раніше, система освіти повинна враховувати можливості та потреби людини. Характер освітньої системи має бути особистісно-орієнтованим. Учні не байдужі до тієї діяльності, якою вони займаються, вони усвідомлюють важливість отримання знань, вміють ставити прості гіпотези та знаходити докази їх захисту, елементарно аналізують свою діяльність, оцінюють свої успіхи, визначають причини помилок та аналізують невдачі. Для цього процес навчання має робити учня суб'єктом, йому треба вчитися, усвідомлювати особисту відповідальність за власні результати навчання. Пріоритет освіти у період інформатизації потребує заміни старої парадигми: «вчитель – підручник – учень» – на нову. Стара парадигма освіти, яка базується на переданні знань від вчителя до учня, є недостатньо ефективною в умовах інформатизації. У сучасному світі інформація доступна в будь-який момент часу, тому головним завданням освіти стає не просто передача знань, а розвиток умінь і навичок, необхідних для самостійного навчання та вирішення проблем. Нова парадигма освіти, яка відповідає вимогам інформатизації, орієнтована на особистість учня та передбачає центрування освітнього процесу на учня, індивідуалізацію навчання, використання інформаційно-

комунікаційних технологій. Виходячи з цього, вчитель повинен організувати самостійну пізнавальну діяльність учнів, навчити самостійно здобувати знання та застосовувати їх практично. У процесі навчання вчитель має спиратися на індивідуальні особливості школяра, а для цього треба вивчати особистість кожного учня, його взаємини з однокласниками та батьками.

Процес навчання іноземної мови з позицій комунікативного підходу будується адекватно реальному процесу мовленнєвого спілкування, тобто процес навчання не може повністю співпадати з процесом комунікації, який має місце в реальному житті, оскільки навчання іноземної мови в навчальних закладах відбувається в умовах рідномовного оточення. Тому йдеться тільки про максимальне зближення процесів навчання і реального спілкування за такими найважливішими параметрами як комунікативно-вмотивована мовленнєва поведінка викладача та студентів і предметність процесу спілкування, що забезпечується ретельним відбором комунікативно-мовленнєвих намірів, тем, ситуацій, які віддзеркалюють інтереси та потреби студентів [36, с. 39].

На сучасному етапі розвитку методики викладання іноземних мов спостерігається тенденція до переходу від комунікативного підходу до його різновиду – інтерактивного підходу. Сутність інтерактивного підходу полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умов постійної, активної взаємодії всіх учнів. Це співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове, навчання в співпраці), де учень і вчитель є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання. У нашому випадку інтерактивний підхід передбачає моделювання життєвих ситуацій, проблем та їх спільного вирішення, використання рольових ігор, що сприяє ефективному формуванню навичок та вмінь, створенню атмосфери співробітництва на уроці, взаємодії, та дає змогу педагогу стати справжнім лідером колективу.

У той же час методисти все ще не визначили однозначного розуміння поняття «інтерактивний підхід». К. Роджерс та деякі інші зарубіжні автори вважають, що саме інтерактивний підхід можна ототожнювати з

комунікативним підходом, вважаючи при цьому, що «інтерактивна модель оволодіння іноземною мовою передбачає, що навчання відбувається у процесі участі у мовних актах» [47, с. 73].

М. Л. Вайсбурд вважає, що інтерактивний підхід – це перспективний напрямок у сучасній методиці та лінгводидактиці, тому відносить до інтерактивної взаємодії всіх учасників освітнього процесу та надає роль фактору, спрямованого на підвищення ефективності навчання спілкування іноземною мовою [41, с. 65].

Виходячи з визначення Р. П. Мільруда, ми робимо висновок, що інтерактивний підхід є засобом досягнення комунікативної мети на уроках англійської мови, при цьому він відрізняється від принципу комунікативності тим, що при інтерактивному підході насправді спостерігається співробітництво учнів, а основне навантаження лягає на розвиток умінь комунікації та інтеракції у груповій роботі. Тому поняття «інтерактивність» є одним із основних принципів навчання іноземної мови. При цьому провідними ознаками та інструментами інтерактивної взаємодії є полілог, діалог, миследіяльність, смислотворчість, міжсуб'єктні відносини, свобода вибору, ситуація успіху, позитивність та оптимістичність оцінювання, рефлексія та інші. Тобто, можна говорити про те, що інтерактивність у навчанні передбачає здатність взаємодіяти чи перебувати у режимі діалогу [33, с. 23].

Таким чином, інтерактивний підхід при навчанні іноземним мовам загалом та англійській мові зокрема включає активну взаємодію всіх учнів групи, у процесі якої спостерігається взаємозбагачувальний обмін автентичною особистісно значущою інформацією іноземною мовою, при цьому набуваються вміння міжособистісного спілкування. Зазначимо, що важливим є не лише навчити старшокласників обмінюватися інформацією англійською мовою, а й навчити самому процесу спілкування, вмінню слухати та чути інших учасників спілкування, вмінню логічно та аргументовано висловлювати свої думки в усній чи письмовій формі, приймати чужу думку.

Основними методичними принципами інтерактивного підходу до навчання англійської мови є:

- 1) спілкування англійською мовою для отримання та продукування автентичної інформації, яка є цікавою та важливою для всіх учнів групи;
- 2) спільна діяльність, у якій присутній взаємозв'язок ситуативного контексту, а також контексту говоріння та слухання;
- 3) зміна традиційної ролі вчителя у процесі навчання, яка полягає у демократичному стилі спілкування;
- 4) рефлексивність навчання, свідоме та критичне осмислення дій, мотивів, якості та результатів навчання як учителем, так і учнями.

Зазначимо також, що на ефективність процесу навчання англійській мові при інтерактивному підході впливає реалізація нижченаведених принципів:

- 1) комплексний підхід до процесу навчання з урахуванням комунікативно-ситуативного підходу;
- 2) інтерактивність;
- 3) диференційований підхід;
- 4) індивідуальні особливості учнів;
- 5) варіативність режиму роботи на уроці;
- 6) проблемність (як у процесі організації навчальних матеріалів, так і при організації самого навчального процесу) [46, с. 32]. Можна вважати, що вищевикладені принципи інтерактивного підходу повинні становити теоретичну основу уроків з іноземної мови у старших класах.

Цікавим видається досвід навчання взаємодії іноземною мовою на основі інтерактивного підходу, запропонованого М.К. Гейхман. Так, модель інтерактивного навчання спілкування є двофазним утворенням, в якому на першій фазі за допомогою спілкування здійснюється навчання взаємодії, внаслідок чого спостерігається групова динаміка, що веде до розвитку толерантності і формує вміння співпрацювати. На другій фазі відбувається цілеспрямоване навчання безпосередньо спілкуванню, що розвивається на основі сформованої взаємодії спеціально фіксованому об'єкту. Зазначимо, що

спілкування на цій фазі представляє насамперед мету, а не засіб навчання[26, с.15].

Такий підхід до навчання не є абсолютно новим для української школи. Частково він використовувався ще в перші десятиріччя минулого століття і був поширений у педагогіці та практиці української школи в 20-ті роки. Наприклад, в школі м. Корін (між Києвом та Житомиром) А. Рівін у 1918 році використовував у навчанні учнів роботу в парах змінного складу, за допомогою чого учні за один рік проходили програму трьох–чотирьох років навчання. У школі навчалось одночасно 40 дітей віком від 11 до 16 років. Уроків як таких у школі не було. Під час занять учні вільно рухались, розмовляли один з одним. В основу методики Рівіна була покладена ідея «навчаючи інших, навчайся сам» [18, с. 71]. Цілі і завдання інтерактивного навчання:

- розширення пізнавальних можливостей учнів, зокрема у здобуванні, аналізі та застосуванні інформації з різних джерел;
- можливість перенесення отриманих умінь, навичок та способів діяльності на різні предмети та позашкільне життя учнів;
- формування глибокої внутрішньої мотивації. [18, с. 72].

Використання інтерактивного навчання іноземної мови з вищеописаної моделі показує наступне:

- 1) розвиток учнів як суб'єктів комунікативної діяльності зводиться до нарощування інтерактивної складової комунікативної компетентності;
- 2) розвиток учнів як суб'єктів взаємодії зводиться до співробітництва;
- 3) розвиток учнів як суб'єктів міжкультурної комунікації та іншомовного спілкування полягає у розвитку толерантності;
- 4) розвиток учнів як суб'єктів паритетного спілкування полягає у діалогічному спілкуванні.

На підставі вищевикладеного матеріалу ми можемо зробити висновок, що інтерактивне навчання має за мету:

- навчання спілкуванню в процесі спілкування та за допомогою спілкування;

- навчання спілкуванню у процесі взаємодії, яке здійснюється за допомогою спілкування та на його основі;

- спілкування як самостійна мета навчання з урахуванням раніше сформованого співробітництва. Правила організації інтерактивного навчання:

1. До роботи мають бути залучені всі учні.

2. Активна участь у роботі має заохочуватися.

3. Учні повинні самостійно розробляти і виконувати правила роботи в малих групах.

4. Учнів повинно бути не більше 30 осіб. Лише в цьому випадку можлива продуктивна праця.

5. Учні повинні бути підготовлені до роботи в малих групах [18, с. 74]..

Інтерактивне навчання спілкуванню призводить до того, що учні старших класів не лише вивчають мову, а й виробляють вміння співпрацювати. Продуктивність даного вміння спостерігається за рахунок змін стратегій взаємодії, включеності учнів у взаємодію на уроках англійської мови та характеру взаємодії у навчальній групі. Звернімо увагу, що серед підходів вчені також виділяють [15]:

Контекстуальний підхід: Вивчення мови у конкретних ситуаціях та контекстах, що сприяє кращому розумінню та застосуванню мовних структур.

Ігровий підхід: Використання ігор та рольових ігор для навчання мови. Цей підхід сприяє активній участі учнів та покращує мотивацію.

Контекстне вивчення граматики: Граматика вивчається в контексті реальних ситуацій та текстів, що сприяє кращому її засвоєнню та використанню.

Проектно-орієнтований підхід: Учні працюють над проектами, що дозволяє застосовувати отримані знання та навички на практиці.

Змішаний навчальний підхід: Використання різних методів та підходів в залежності від конкретної ситуації та потреб учнів.

Особистісно-орієнтований підхід: Врахування індивідуальних можливостей, інтересів та потреб кожного учня для підвищення мотивації та ефективності навчання.

Можна вважати, що запропоновані вище підходи інтерактивного навчання спілкуванню англійською мовою дозволяє реалізувати не лише перехід від педагогічного впливу до педагогічної взаємодії, а й перевести учнів з об'єктної до суб'єктної позиції. Успіх інтерактивного навчання залежить лише від вчителя, від його здатність мотивувати учнів і створити умови для інтерактивного процесу здобуття знань.

Інтерактивне навчання є спеціальною формою організації пізнавальної діяльності учнів, що включає дуже конкретні цілі, що зводяться до створення комфортних умов навчання, тобто таких умов, за яких здобувачі освіти відчують власний успіх та інтелектуальну спроможність, що робить процес навчання іноземної мови продуктивним.

Суть інтерактивного навчання англійської мови зводиться до того, що весь навчальний процес організовано так, що всі учні групи є включеними до процесу пізнання, розуміють і рефлектують щодо того, що вони знають і думають. Спільна діяльність учнів у процесі освоєння навчального матеріалу призводить до того, що кожен робить власний індивідуальний внесок, відбувається обмін знаннями, ідеями, методами діяльності. При цьому на уроці панує атмосфера доброзичливості та взаємопідтримки, що дозволяє не лише отримувати нові знання, а й розвивати пізнавальну діяльність [31, с. 27].

Крім того, інтерактивне навчання ґрунтується на прямій взаємодії учнів кожен з яких має певний життєвий досвід, що є особливо важливим, так як більшість інтерактивних вправ мають враховувати досвід самих учнів, причому не тільки з англійської мови, а й з інших предметів. Отримані знання та вміння формуються на основі попереднього досвіду. Відповідно інтерактивна діяльність на уроках англійської мови включає в себе організацію та розвиток діалогового спілкування, приводить до взаємодії, спільного вирішення загальних значимих для кожного учня проблем.

Таким чином, інтерактивне навчання є навчанням, побудованим на взаємодії здобувачів освіти із навчальним оточенням та середовищем, що надає та збагачує досвід. Учні стають повноправними учасниками навчального процесу, їх досвід основним джерелом навчального пізнання. Вчитель не дає готових знань, а спонукає учнів до самостійного пошуку. Порівнюючи інтерактивне навчання з традиційним, можна помітити, що при інтерактивному підході змінюється взаємодія вчителя та учнів, яка полягає в тому, що активність вчителя поступається місцем активності учнів, а завдання вчителя зводиться до створення умов для прояви ініціативи учнями.

Дуже важливим є живе спілкування учнів один з одним і з учителем, тому що характер взаємовідносин між учителем та учнями, між самими учнями багато чому визначає результативність. У такому спілкуванні будується гнучкість мислення, долаються стереотипи, формується творча, критична, самостійна особистість. Ефективність спілкування багато в чому залежить від взаємовідносин педагога та учня. Учень повинен мати право на свою точку зору і не боятися її висловлювати, чекаючи покарання чи зауваження вчителя, страху засудження. Іноді вміння відстоювати свою думку важливіше, ніж отримання правильної відповіді у готовому вигляді. Співпрацюючи з учнями, необхідно не тільки ставити перед ними навчальну проблему, а й самому бути активним учасником діалогу, мудрим помічником. Важливо не тільки отримати правильну відповідь від учня, а й зробити емоційно значимим та цінним для учня шлях пошуку цієї відповіді.

При роботі в класі має бути створена атмосфера доброзичливості, приділено увагу кожному під час співпраці, без страху глузувань при неправильній відповіді та поганої оцінки [41, с. 7]. Тут необхідно звернути саме увагу на технологію співробітництва, яка допомагає розвивати мислення кожного учня. Учень має бути не споживачем знань, а активним їх здобувачем. Педагог та батьки за такої організації навчання та виховання – добрі та мудрі порадики та помічники.

Необхідно зазначити формування позитивної мотивації навчання іноземної мови у старших класах ґрунтується на загальній сприятливій атмосфері у класі, включеності учня до колективу, відносинах співробітництва вчителя і учня, допомозі вчителя як порадирика, які нашоухують учня на правильне рішення, формуванні в учнів адекватної самооцінки. Формуванню мотивації сприяють цікавість викладу, незвичайна форма подання матеріалу, емоційність мови вчителя, пізнавальні ігри, ситуації суперечки та дискусії [11, с. 53].

Робота вчителя, спрямована на розвиток мотиваційної сфери учнів, включає у собі такі види впливів:

- актуалізацію вже сформованих у учнів позитивних мотиваційних установок, які потрібно зміцнювати;
- створення сприятливих умов для появи та розвитку нових мотиваційних установок;
- корекцію дефектних мотиваційних установок;
- зміну внутрішнього ставлення школяра до рівня їхніх власних можливостей та перспектив їх розвитку.

Програма формування мотивації, як і програма навчання, складається з таких блоків:

- роботи з мотивами школяра;
- роботи з цілями та цільовими установками учнів;
- роботи з емоціями учнів;
- роботи з навчально-пізнавальною діяльністю учня [8, с. 10].

Усередині кожного з перерахованих блоків актуалізуються і за необхідності коригуються колишні мотиви, стимулюються до створення та розвитку нових.

Вчителю не варто використовувати негативні мотивації, оскільки цей метод зазвичай не призводить до успішних результатів. Мотивація, що несе позитивний характер найефективніша, проте, якщо вона регулярно не підкріплюється учителем, то не несе особливої користі для досягнення

бажаного результату. Основний наголос вчителів слід робити на особистісне орієнтування учня: схвалення оточуючих, шлях до особистого добробуту тощо.

Розрізняють дві великі групи навчальних мотивів: пізнавальні, пов'язані із змістом навчальної діяльності та самим процесом її виконання та соціальні, які відображають взаємодії учнів з суспільством. Лише присутність в учнів обох типів цих мотивацій може дати позитивний результат вивчення навчального предмета.

Сформуванню позитивну мотивацію у старшокласників можна з допомогою сприятливої атмосфери у класі, міцних колективних відносин, взаєморозуміння вчителя і учня, і навіть формуванню в учнів адекватної самооцінки. Формуванню мотивації сприяють емоційність вчителя та незвичайне піднесення матеріалу. Отже педагогу слід максимально творчо підходити до навчання.

Таким чином ми дійшли висновку, що у викладанні іноземної мови вчителю слід урізноманітнювати уроки шляхом додавання у них різних підходів та методів навчання, до прикладу найпоширенішим підходом є – інтерактивний. Саме цей підхід до навчання при вивченні іноземних мов вимагає від усіх учасників навчального процесу розвитку комунікаційних умінь, навичок роботи в парах і групах, вмінь аргументувати й дискутувати. З вищевикладеного випливає, що використання інтерактивних методів навчання дозволяє зробити учня активним учасником педагогічного процесу, формувати та розвивати його пізнавальну сферу. Не варто забувати про мотивацію учнів та їх взаємодію, яка має ґрунтуватись на результативності та доцільності використання інтерактивного підходу на уроці. Спільна діяльність у процесі освоєння навчального матеріалу означає, що кожен робить свій особистий внесок, йде обмін знаннями, ідеями, способами діяльності.

1.2 Ефективна взаємодія як умова успішного оволодіння англійською мовою у старшій школі

Модель взаємодії є способом пізнання, який здійснюється за допомогою спільної діяльності учнів на уроках англійської мови. Дуже важливим є факт взаємодії всіх учасників освітнього процесу, постійного обміну інформацією, вирішення проблем, що виникають, спільного моделювання ситуацій, оцінювання дій як однокласників, так і власної поведінки та внеску, занурення в реальну атмосферу іншомовного спілкування для спільного вирішення проблем.

Поняття «взаємодія» аналізується науковцями (філософами, психологами, педагогами, соціологами) як на макрорівні, так і на мікрорівні. Макрорівень соціальної взаємодії включає основні інститути суспільства: релігію, родину, громадські організації, освітні заклади та ін. На макрорівні – це великі суспільні структури. Поняття «взаємодія» у найбільш загальному значенні відображає загальну форму руху, вплив об'єктів один на одного. Для людини характерне прагнення до взаємодії з різними об'єктами навколишнього світу. Через взаємодію людина осягає природні й суспільні явища, закономірності, процеси, орієнтується в навколишній реальності, визначає способи свого мислення й поведінки, із цим поняттям зв'язана й потреба людини у спілкуванні, навчанні, освіті, власному розвитку [1, с.148].

Найважливіше завдання сучасної освіти «навчити вчитися». Тобто озброїти дітей узагальненими способами навчальної діяльності, які б забезпечували їх успішний процес навчання у старшій школі. Поняття «універсальні навчальні дії» означає здатність суб'єкта до саморозвитку та самовдосконалення шляхом свідомого та активного присвоєння нового соціального досвіду. У вузькому значенні цей термін можна визначити як сукупність способів дії учня, які забезпечують самостійне засвоєння нових знань, формування умінь, включаючи організацію цього процесу [4, с.78].

У старшій школі учні вже мають певний рівень володіння англійською мовою. Вони здатні розуміти складні теми та брати участь у дискусіях. Здатність учня самостійно здобувати нові знання, самостійно

організувати свою навчальну діяльність, формувати компетентності і є вміння вчитися. Для цього необхідно освоїти всі компоненти навчальної діяльності:

- пізнавальні та навчальні мотиви;
- навчальну мету;
- навчальне завдання;
- навчальні дії та операції [39, с.16].

Універсальні навчальні дії виконують певні функції:

- забезпечення можливості учня самостійно ставити та досягати мети, виконувати навчальну діяльність, контролювати та оцінювати результати своєї діяльності;

- створення сприятливих умов для формування необхідних умінь та навичок у будь-якій предметній галузі, розвитку особистості та самореалізації.

Одна й та сама навчальна діяльність може мати для різних учнів різний зміст. Виявлення мотивації навчання і його сенсу для кожного школяра грає визначальну роль під час вибору учителем комплексу заходів виховного впливу. Як відомо, взаємодія на уроках англійської мови опосередкована спілкуванням, що призводить до наступного висновку: взаємодія у спілкуванні, або інтеракція, є системою взаємно обумовлених дій учнів, їх взаємовпливів, спрямованих на взаємні зміни їх думок, емоцій, установок, переваг і в цілому поведінки та навчальної діяльності на уроках англійської мови, цілях забезпечення результативного спілкування та вироблення єдиної стратегії.

Створення атмосфери взаємодії на уроках англійської мови у старшій школі – це непросте завдання, але воно того варте. Ефективна взаємодія сприяє успішному оволодінню мовою та підвищує мотивацію учнів до навчання.

Р.Ю Мартинова стверджує, що усне іншомовне спілкування завжди націлено на налагодження успішної спільної діяльності учнів, які займають активну позицію у спілкуванні, воно виступає як міжособистісна взаємодія, тобто, «сукупність зв'язків та взаємовпливів, які складаються завдяки спільній

діяльності» [33,с.51]. За словами О.І.Пометун, «способи взаємодії учнів залежить від цілей, що вони переслідують, від особливостей організації уроку, емоційного настрою учнів, рівня їхньої культури» [38, с. 10].

На підставі вищевикладених визначень можна зробити висновок, що саме інтерактивна сторона спілкування є умовним терміном, що характеризує ті компоненти спілкування, які вказують на взаємодія учасників спілкування з безпосередньою організацією їх спільної діяльності. Між спілкуванням та взаємодією учнів існує незаперечний зв'язок, саме тому видається дуже складним розвести ці два поняття. Деякі вчені вважають, що спілкування ототожнюється із взаємодією, на підставі чого інтерпретують обидва поняття як комунікацію у вузькому значенні слова (тобто як обмін інформацією), інші ж досліджують відносини між взаємодією та спілкуванням як відношення форми певного процесу та його змісту.

Слід зазначити, що наявність подібних різночитань викликано труднощами в тлумаченні поняття «спілкування», зокрема тим, що це поняття використовується у вузькому та у широкому значенні. Якщо під спілкуванням у широкому значенні слова розуміти міжособистісні та суспільні відносини, отже, можна говорити про те, що в дане поняття входить комунікація у вузькому значенні слова (як обмін інформацією). На підставі цього логічним є твердження про те, що взаємодія є стороною спілкування.

Зважаючи на той факт, що комунікативний процес зароджується на підставі певної спільної діяльності, можна стверджувати, що обмін знаннями та ідеями щодо даної діяльності призводить до реалізації досягнутого взаєморозуміння в нових спільних спробах розвивати розпочату діяльність. Участь одночасно великої кількості людей у подібній діяльності означає, що кожному учаснику необхідно зробити свій особливий внесок у неї, що, у свою чергу, дає можливість розглядати взаємодію як організацію спільної діяльності [18, с. 6].

Вищевикладене свідчить про те, що у процесі спільної діяльності для учасників дуже важливу роль відіграє не лише обмін інформацією, а й

організація «обміну діями», а також планування спільної діяльності. Планування дозволяє досягти того, що дії одного учасника регулюються планами іншого учасника, а все це, у свою чергу, призводить до того, що діяльність всіх учасників стає насправді спільною, тобто, її носієм виступає не окрема людина, а група.

Вчитель відіграє важливу роль у навчальному процесі учнів. Оскільки саме вчитель є зразком для наслідування учнів на етапі навчання. Для позитивної побудови відносин вчитель – учень необхідно:

- уважно стежити за своєю мовою, звертаючись до учнів та спостерігаючи за їх реакцією у відповідь;
- не використовувати у мовленні слова, що викликають негативне ставлення до учня;
- посміхатися при зверненні до учня, оскільки доброзичливе ставлення також сприяє мотивації навчання [5, с. 7].

Головна відмінність ролі учня на сучасному уроці від традиційного уроку – це його діяльність. Із пасивного слухача він переходить до активного учасника освітнього процесу.

Ефективна взаємодія є ключовою умовою успішного оволодіння англійською мовою у старшій школі. Вона сприяє розвитку навичок читання, письма, говоріння та слухання, а також розуміння культурних аспектів мови. Звернемо увагу на кілька стратегій, які можуть бути корисними:

Активне використання мови: учні повинні мати можливість активно спілкуватися англійською мовою на уроках. Вчителі можуть створювати ситуації, які спонукають учнів до говоріння, наприклад, групові дискусії, проекти, дебати тощо.

Використання аутентичних матеріалів: використання реальних англійських матеріалів, таких як статті, відео, аудіозаписи, розширює розуміння культури та нюансів мови.

Інтерактивні уроки: вчителі можуть використовувати інтерактивні методи навчання, такі як гри, рольові ігри, вправи з партнерами тощо. Це

створює можливість для учнів взаємодіяти та спілкуватися іноземною мовою у веселій та непримусовій атмосфері.

Індивідуалізований підхід: врахування індивідуальних потреб та рівня знань кожного учня дозволяє вчителю адаптувати навчальну програму та надати додаткову підтримку тим, хто цього потребує.

Залучення до активного читання та письма: завдання, які стимулюють учнів до читання та письма, сприяють розвитку вмінь використовувати мову в письмовій формі.

Культурна імерсія: вивчення культури, традицій та свят англomовних країн сприяє розумінню контексту мови та розвитку культурної компетентності.

Забезпечення позитивної навчальної атмосфери: створення підтримуючого та стимулюючого середовища, де учні відчують комфорт та можливість відкрито спілкуватися, важливо для їхнього успіху в навчанні.

Стимулювання самостійного вивчення: надання рекомендацій щодо самостійного вивчення іноземної мови, використання ресурсів для самоосвіти, допомагає учням покращувати свої навички вдома.

Отже, той бік спілкування, що зводиться до організації спільних дій, що дають учасникам можливість реалізувати певну спільну для них діяльність, розкривається за допомогою поняття «взаємодія». Дане розуміння дозволяє не відривати взаємодію від комунікації, однак, у той же час виключає ототожнення цих двох понять, тобто, можна зробити висновок, що комунікація організується в процесі спільної діяльності та внаслідок спільної діяльності, оскільки учасникам спілкування потрібно обмінюватися як інформацією, так і самою діяльністю, іншими словами виробляти форми та норми спільних дій. Зазначимо, що показник ефективності взаємодії відноситься до правильного сприйняття ситуації та відповідного стилю дії у ній.

Існує думка, що взаємодія у процесі навчання англійської мови на старшому етапі може бути як односторонньою, так та багатосторонньою. У

разі одностороннього навчання мається на увазі така організація навчального процесу, за якої вчитель задає питання, тобто, стимулює учнів до мовної діяльності, а учні, у свою чергу, відповідають, тобто, виконують певні дії. Описаний процес будується за схемою стимул – реакція. У подібній навчальній парадигмі широко використовуються так звані фронтальні форми роботи.

Говорячи про багатостороннє спілкування, зазначимо, що для нього типовими формами роботи є групові та колективні, у яких кожен учень може проявити себе як самостійний та повноправний учасник тієї чи іншої діяльності.

А.Ю.Киналь говорить про те, що здатність здійснювати інтерактивну взаємодію з представниками іншомовної культури зводиться до «умінь здійснювати міжкультурне спілкування, створюючи загальне для комунікантів значення того, що відбувається і досягаючи в цілому позитивного для обох сторін результату спілкування» [21, с. 9].

Т. Кравчина розглядає комунікативну компетенцію як «інтегративну мету навчання іноземної мови, іншомовне міжособистісне та міжкультурне спілкування з носіями мови встановлених стандартом рамках». Зазначимо, що таке визначення співзвучне з точкою зору С.В.Масалова, яка стверджує, що комунікативна компетенція є «здатністю успішно спілкуватися з іншими людьми» [34, с. 27].

На підставі вищевикладеного ми дійшли висновку, що формування іншомовної комунікативної компетенції як стратегічної мети навчання англійської мови старших учнів класів знаходиться у прямому взаємозв'язку із загальною готовністю і здатністю до комунікації та взаємодії. Крім цього, важливим компонентом є «особлива культурна самосвідомість, реалістична самооцінка, емпатія інокультурного індивіда, толерантність, емоційна стабільність, впевненість у собі, вміння долати суперечливість та уникати конфліктів» [20]. Все це і характеризує феномен інтерактивної взаємодії у процесі навчання англійської мови у старшій школі. Здійснення інтерактивної

взаємодії під час уроків англійської мови неможливо без знань, умінь та навичок, що забезпечують розуміння та сприйняття чужих висловлювань та породження власних, які є адекватними цілям, завданням та ситуаціям спілкування. Загалом, ефективна взаємодія між вчителем і учнями, а також використання різноманітних методик навчання, допоможе учням успішно оволодівати англійською мовою у старшій школі.

1.3 Технології керування класом для ефективної взаємодії на уроці англійської мови у старшій школі

Розвиток та існування людства нерозривно пов'язане з взаємодією людини та навколишньою її реальністю. В результаті цієї взаємодії відбувається зміна навколишнього середовища та людства. Разом з тим, природно, сама людина є частиною природи, яку вона активно розвиває, своєю творчістю, привносячи нові причини та засоби для своєї творчості. Таким чином, людська активність стає однією з головних еволюційних сил прогресу. Технології керування класом використовуються для полегшення та покращення процесу управління класом, оптимізації навчального процесу та більш ефективної взаємодії вчителя з учнями. Використання різних методів у процесі навчання англійської мови дозволяє вчителю вирішувати такі завдання:

- залучати учнів до активної участі під час уроку;
- створювати внутрішнє джерело мотивації учнів;
- досягати досить високого відсотка засвоєння знань [14, с. 77].

Таким чином, вміння представлено як надзвичайно складне структурне поєднання чуттєвих, вольових, емоційних, інтелектуальних якостей особистості. Вони формуються і виявляються в свідомому, доцільному, успішному здійсненні нею системи розумових, вольових, сенсомоторних дій, що забезпечують досягнення поставленої мети. Існуючі підходи до суті цих явищ перегукуються: вміння формується у діяльності та характеризується

властивими їй об'єктивними та суб'єктивними сутнісними характеристиками. Уміння виражає себе як здатність людини до цілеспрямованої діяльності та є головною якісною властивістю людини.

Уроки англійської мови мають містити в собі матеріали, орієнтовані на різні цільові аудиторії та мають відмінні цілі навчання. Ось деякі можливі відмінності:

1. Спеціалізований контент: уроки англійської мови можуть бути спрямовані на підготовку до професійного спілкування в конкретній галузі (наприклад, медицина, бізнес, інформаційні технології тощо).

2. Більш виражений акцент на специфічні терміни та вирази: уроки можуть включати в себе вивчення фахової лексики та фразеології.

3. Використання спеціалізованих матеріалів: вчителі можуть використовувати специфічні підручники, відео та інші навчальні ресурси, спрямовані на конкретну сферу діяльності.

4. Рольові ігри та симуляції: часто використовуються рольові ігри та симуляції для практичного вивчення мови в реальних ситуаціях, що можуть виникнути на робочому місці.

Також, нами виокремлено наступні особливості уроків у старшій школі:

1. Універсальний підхід: уроки англійської мови в загальноосвітній школі орієнтовані на всебічний розвиток навичок читання, письма, говоріння та слухання.

2. Більший акцент на мовних навичках: вивчення граматики та словника може мати більший обсяг порівняно з підготовкою до специфічного фаху.

3. Орієнтація на загальну культуру та літературу: у школі може приділятися більше уваги вивченню англійської літератури та культурно-історичних аспектів англомовних країн.

4. Використання різноманітних методик: вчителі школи можуть застосовувати різноманітні педагогічні підходи для задоволення різноманітних потреб учнів.

5. Організація виховної та навчальної роботи, що включають в себе додаткові елементи виховної роботи та формування моральних цінностей.

На уроці вчитель застосовує різні технології, до прикладу інтерактивні методи, що призводить до формування комунікативних навичок, здатності до співробітництва та взаємодії, розвитку критичного мислення, що дуже необхідно у реальному житті. Застосування інтерактивних методів навчання англійської мови на сучасному етапі обумовлюється тим, що від учнів потрібно не лише здобуття професійних умінь та навичок, а й розвиток творчих та комунікативних здібностей особистості, формування особистісного підходу за необхідності вирішення проблем. Під час навчання потрібно використовувати такі методи, при яких:

- в учнів виникає бажання до творчої, результативної роботи;
- учні стають активними, розкутими, намагаються досягти успіху, не порушуючи при цьому поведінку у класі.

Для ефективної співпраці на уроці англійської мови, вчитель повинен уміти реалізовувати:

- комунікативно-навчальну функцію, яка складається з інформаційного, мотиваційно-стимулюючого і контроль-коригуючого компонентів, тобто кваліфіковано застосовувати сучасні принципи, методи, прийоми і засоби навчання іншомовного спілкування;

- виховну функцію, тобто вирішувати завдання морального, культурно-естетичного, трудового виховання учнів засобами іноземної мови з урахуванням особливостей ступеня навчання;

- розвиваючу функцію, тобто прогнозувати шляхи формування і розвитку інтелектуальної та емоційної сфер особистості учня, його пізнавальних і розумових здібностей у процесі оволодіння іншомовним мовленням;

- освітню функцію, тобто допомагати учням в оволодінні вміннями вчитися, розширювати свій світогляд, пізнавати себе та іншу систему понять, через яку можуть усвідомлюватися інші явища[22, с.13].

Слід зазначити, що досвід викладання англійської мови вчителів-практиків свідчить про те, що організація мовної взаємодії на уроках не завжди можлива при застосуванні традиційних методів та форм роботи. У той же час застосування інтерактивних методів дозволяє навчити старшокласників взаємодіяти між собою та з учителем.

Узагальнивши публікації провідних вчителів практиків та вчених-методистів у журналі «Іноземні мови в школі», ми можемо стверджувати, що на уроках англійської сучасні вчителі застосовують такі інтерактивні методи та прийоми, як:

- робота у малих групах, у парах, у трійках;
- метод каруселі/«ідейна» карусель;
- акваріум;
- мозковий штурм/мозкова атака/брейнстормінг;
- «ажурна пилка»;
- броунівський рух;
- «дерево рішень»;
- прийом складання ментальної (інтелектуальної) картки;
- конференції / дискусії;
- рольові / ділові ігри;
- дебати [30].

Цей перелік може доповнити кожен учитель-практик, так як кожному вчителю доводиться впроваджувати в освітній процес ефективні прийоми та методи організації мовної взаємодії учнів під час уроків з англійської мови [45, с. 32].

Багато вчителів займаються театралізацією та впевнені, що постановки однозначно стимулюють формування комунікативної компетенції учнів, приносячи їм почуття задоволення, радості, які полегшують навчання та підвищують мотивацію до вивчення іноземної мови. М.С. Трифан, методист з іноземних мов Закарпатського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти зазначає, що при роботі над виставою широко застосовує

технологію розвитку навичок співробітництва. На думку педагога, вона дозволяє не лише збагатити взаємини дітей під час підготовки спектаклю, а також підготувати їх до вирішення повсякденних завдань у спілкуванні та взаємодії, виховати їх добрими, чуйними, соціально компетентними людьми.

Є також педагоги, які, поряд із проведенням театралізованих постановок у позаурочній діяльності, розглядають постановку коротких сцен на самому уроці як один із прийомів роботи з автоматизації навичок мови учнів.

Одна з них, Л.В. Калініна упевнена, що такі постановки, при вмілому та продуманому проведенні, дають учням можливість повторювати та закріплювати матеріал у живій, захоплюючій та активній формі як глядачів та артистів. У своїй статті «Драматизація уроків у V-VII класах» педагог наводить кілька сценаріїв таких міні-постановок (TheLittleTowerintheForest, TheBestMonthoftheYear) [49, с. 17].

Основними складовими інтерактивних уроків є інтерактивні вправи та завдання, які мають на увазі активну участь учнів на уроці. Одна з найважливіших відмінностей інтерактивних та звичайних завдань полягає в тому, що, виконуючи інтерактивні завдання, учні як закріплюють вже вивчений матеріал, так і вивчають новий при активній взаємодії з викладачем та між собою. У зв'язку з цим, можна дійти висновку, що інтерактивні методи та прийоми сприяють розвитку комунікативних умінь та навичок, допомагають встановити емоційні контакти між учнями, привчають працювати у групі, враховувати думку одногрупників, сприяють встановленню більш тісного контакту між учнями та вчителем [40, с. 61].

Для ефективної взаємодії на уроці англійської мови використовуються різні технології керування класом. Ось декілька з них:

1. Використання інтерактивних методів. Викладання англійської мови повинно бути активним та захоплюючим для учнів. Вчителі можуть використовувати інтерактивні методи, такі як рольові ігри, міні-презентації, дискусії, проекти та інші, для залучення учнів до активного спілкування та взаємодії між собою.

2. Використання технологій. Сучасні технології, такі як комп'ютери, інтерактивні дошки, планшети та інші, можуть бути використані для зацікавлення учнів та полегшення їхнього навчання. Наприклад, вчителі можуть використовувати аудіо- та відеоматеріали, інтерактивні вправи та інші онлайн-ресурси для покращення навчання англійської мови.

3. Створення стимулюючої атмосфери. Вчителі можуть створити стимулюючу атмосферу на уроці англійської мови шляхом використання похвал, нагород та інших методів мотивації. Наприклад, вчителі можуть використовувати систему балів чи нагород для активних учнів, які беруть участь у взаємодії та демонструють свої знання.

4. Забезпечення рівняння учасників. Важливо, щоб всі учні мали можливість активно взаємодіяти та висловлювати свої думки та ідеї на уроці. Вчителі можуть заохочувати всіх учасників до спілкування та запитувати їх думки, ставити запитання різного рівня складності та розподіляти час рівномірно між учнями.

5. Планування взаємодії. Вчителі можуть планувати взаємодію на уроці, наприклад, визначити, коли і як вони будуть спілкуватися, які завдання розподілять між учнями та як організувати роботу в групах. Це допоможе підтримувати активну взаємодію та забезпечити більш ефективне навчання. Задля досягнення кращого результату засвоєння учнями інформації, ми виділяємо такі технологічні підходи та інструменти, які можна використовувати:

1. Використання віртуальних дошок та електронних дошок: наприклад, GoogleJamboard або Microsoft Whiteboard дозволяють створювати дошки для спільної роботи над завданнями, нотатками тощо.

2. Використання інтерактивних презентацій: засоби, такі як PowerPoint або GoogleSlides, можуть використовуватися для створення інтерактивних уроків з англійської мови. Додатки типу Nearpod або Mentimeter надають можливість створювати уроки, в яких усі учні будуть залучені.

3. Використання онлайн-ігор та квізів: сервіси, такі як Kahoot, Quizlet

або Quizizz, дозволяють створювати ігрові та інтерактивні вправи для вивчення мови.

4. Віртуальні обговорення та форуми: використання платформ для обговорення, таких як Padlet, може створити можливість для учнів висловлювати свої думки та обговорювати теми англійською мовою.

5. Використання відео та аудіо матеріалів: ресурси, такі як YouTube, TED Talks, або різноманітні платформи для навчання мов, можуть бути використані для слухання і розуміння англійської мови в різних контекстах.

6. Використання платформ для онлайн-спілкування: платформи типу Zoom, Skype або GoogleMeet дозволяють організовувати віртуальні уроки та дискусії, сприяючи взаємодії між учителем і учнями.

7. Використання мобільних додатків для навчання англійської мови: додатки, такі як Duolingo, Memrise, RosettaStone тощо, надають можливість учням практикувати англійську мову поза класними заняттями.

8. Організація віртуальних групових проєктів: GoogleDocs, GoogleDrive або Microsoft Teams можуть бути використані для спільної роботи над проєктами та завданнями.

Ці технології дозволяють розширити можливості навчання англійської мови та створити більш ефективне навчальне середовище для учнів старшої школи.

Отже, досвід вчителів-практиків показує, що застосування інтерактивних методів та прийомів на уроках англійської мови знімає нервову напругу в учнів, дозволяє змінювати форми діяльності, перемикає увагу на ключові питання теми уроку. Зрештою, значно підвищується якість подачі матеріалу та ефективність його засвоєння, а, отже, і мотивація до вивчення англійської з боку учнів старших класів середньої школи.

Висновок до розділу 1

У цьому розділі було розглянуто підходи до вивчення іноземної мови, нами виявлено: контекстуальний підхід, ігровий підхід, проектно-орієнтований, особистісно-орієнтований, змішаний навчальний підхід. Проте, саме технологія співробітництва є основною у розвитку комунікативних універсальних навчальних процесів. Учні навчаються логічно вибудовувати свої думки, адекватно передавати інформацію та відображати предметний зміст та умови діяльності у мовленні. На уроках англійської мови використання технології співробітництва сприяє зростанню особистісних якостей тих, хто їх навчає розумовому та психологічному розвитку. Формування в учнів уміння працювати у співпраці починають із роботи у малих командах змінного складу.

Наступний кроком було дослідження ефективної взаємодії, як умови успішного оволодіння англійською мовою. Проектуючи будь-який урок, спрямований на формування у учнів універсальних навчальних дій, необхідно максимально використовувати сучасні методи та прийоми викладання. Тому на етапі планування уроку вчитель повинен максимально використовувати наступні технології: використання інтерактивних методів, використання технологій, створення стимулюючої атмосфери, забезпечення рівності учасників, планування взаємодії, використання мобільних додатків, платформ для спілкування та інші. Також, говорячи про учнів, не варто забувати про взаємодію, що означає процес обміну інформацією, спілкування та взаємодії між людьми, групами або системами. Це взаємний вплив та взаємодопомога для досягнення спільних цілей, розв'язання завдань чи сприяння взаємному розвитку. Взаємодія у школі полягає у взаємному впливі та взаємодії між всіма учасниками навчального процесу: учителями, учнями, батьками та адміністрацією. Цей процес сприяє ефективному навчанню та розвитку кожного учня.

В результаті вивчення теоретичних джерел з теми дослідження ми дійшли таких висновків:

1) навчання усного мовлення є ефективним лише у випадку, якщо одночасно відбувається навчання як спілкування іноземною мовою, так і взаємодії. Все це, у свою чергу, свідчить про необхідність використання технології інтерактивного навчання, яка ґрунтується на діалогічному спілкуванні, дозволяє учням самовиражатися та рефлексувати;

2) формування іншомовної комунікативної компетенції є метою навчання іноземних мов. Під комунікативною компетенцією розуміється здатність учнів вступати в діалог у реальній життєвій ситуації.

3) інтерактивне навчання будується на взаємодії учнів один з одним, учителем та навчальним середовищем, яке має бути організована таким чином, щоб учні мали можливість поринати в атмосферу іншомовного спілкування. При інтерактивному навчанні учні є учасниками навчального процесу, а сам урок будується на підставі їхніх інтересів та життєвого досвіду. Вчитель виступає як партнер, не пропонуючи готових знань, а спонукаючи учнів до самостійного вирішення проблемних питань;

РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ КЕРУВАННЯ КЛАСОМ ДЛЯ ПОКРАЩЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ НА УРОЦІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У СТАРШІЙ ШКОЛІ

2.1 Умови реалізації технологій керування класом для покращення взаємодії на уроці англійської мови у старшій школі

Сучасний розвиток України, її входження в європейський простір, нові політичні, соціально-економічні та культурні реалії вимагають кардинальних змін у сфері навчання іноземних мов, статус якої в нашій державі постійно зростає.

Іноземна мова є важливим засобом міжкультурного спілкування, сприяє словесному взаєморозумінню громадян різних країн і забезпечує такий рівень їх культурного розвитку, який дозволяє вільно орієнтуватися і комфортно почуватися в країні, мову якої вивчаєш. У зв'язку з цим стає актуальним положення про те, що здатність зрозуміти представника іншої культури залежить не тільки від правильного вживання мовних одиниць, а й від спеціальних здібностей до розуміння норм його культури, в тому числі від мовленнєвої поведінки в різних ситуаціях спілкування. Це зобов'язує нас розглядати іноземну мову не лише як засіб міжкультурного спілкування, а й як своєрідний інструмент пізнання іншої культури та популяризації власної, що сприяє взаємному духовному збагаченню та посилює роль гуманітарної освіти [2].

Концепція навчання англійської мови базується на засадах сучасної дидактичної, психологічної та методичної наук і враховує те, що різні точки зору працюють на основі взаємодоповнення та набувають максимальної ефективності за певних умов організації навчального процесу. Важливим досягненням вивчення англійської мови є розуміння того, що мова найкраще вивчається, коли учням надають індивідуальну увагу та залучення, засноване

на аналізі особистих освітніх потреб та обов'язків, і наповнюють навчальний процес видами діяльності, які сприяють використанню мови.

Взаємодія на уроці в педагогічному контексті – це процес обміну інформацією, думками, ідеями та запитаннями між учителями, учнями під час уроку. Це включає активну участь учнів у діалозі, дискусії, розв'язанні проблем та інших навчальних взаємодіях, які сприяють усвідомленню навчальних матеріалів, розвитку критичного мислення та досягненню навчальних цілей [17].

Найважливішими характеристиками технологій навчання є:

а) результативність (високий ступінь досягнення кожним учнем та студентом поставленої навчальної мети).

Результативність уроків англійської мови у старшій школі оцінюється тим, наскільки успішно учні досягають поставленої навчальної мети на заняттях з англійської мови. Високий ступінь досягнення цієї мети показує, що учні засвоюють матеріал та набувають необхідних навичок в цьому предметі.

Викладач з добрим володінням англійською мовою може чітко та логічно пояснити складні концепції, що допомагає учням зрозуміти новий матеріал більш ефективно. Вміння передати інформацію зрозумілим способом дозволяє учням краще засвоювати навчальний матеріал.

Звичайно, володіння англійською мовою викладачами здатне відкрити додаткові можливості для донесення культурного контексту, пов'язаного з мовою. Культурний аспект вивчення мови грає важливу роль у збагаченні мовного досвіду та допомагає їм краще розуміти культурні особливості та сутність мови.

б) економічність (за одиницю часу засвоюється великий обсяг навчального матеріалу з найменшими витратами зусиль на засвоєння матеріалу).

Економічність полягає у використанні технологій, таких як комп'ютери, проектори та інтерактивні дошки. Це дозволяє вчителю підготувати інтерактивні презентації, використовувати відео та аудіо матеріали, а також

інтернет-ресурси, що дає змогу зробити урок більш цікавим і зрозумілим для учнів.

Крім того, вчителі можуть використовувати ігрові методики, які стимулюють активну участь учнів у процесі навчання. Наприклад, учні можуть грати в рольові ігри, створювати діалоги або виконувати завдання у групах. Це дозволяє підвищити зацікавленість та мотивацію, а також розвивати їхні комунікативні навички.

Також вчителі можуть використовувати інтерактивні методи, наприклад, підключати учнів до обговорення теми, задавати запитання та стимулювати їхню активну участь. Це допомагає залучити їх до активного мислення та роздумів, а також розвиває їхні аналітичні та критичні навички.

Використовуючи ці методи та підходи, вчителі можуть досягти економічності на уроках англійської мови, оскільки забезпечують ефективне використання часу та ресурсів, а також покращують якість та результативність навчання.

в) ергономічність (навчання проходить в атмосфері співпраці, позитивного емоційного мікроклімату, без перевантажень і втоми).

Ергономічність навчального процесу є ключовим фактором для ефективного навчання. Розуміння потреб та комфорту учнів, а також створення сприятливої атмосфери співпраці та підтримки можуть позитивно вплинути на їхню мотивацію, активну участь і засвоєння матеріалу.

Навчання англійської мови включає в себе велику кількість компонентів, тому важливо, щоб на уроках створювався позитивний емоційний мікроклімат. Це може бути досягнуто за допомогою посмішок, позитивного підкріплення, виявлення інтересу до думки та прогресу кожного учня.

Також важливо розподіляти навчальний час таким чином, щоб уникнути перевантажень і втоми. Короткі перерви під час уроку можуть допомогти зосередитися та відновити енергію для подальшого навчання. Різноманітність методів та підходів до навчання, включаючи ігрові елементи та використання

різних типів матеріалів, також може зробити уроки більш захопливими і залучити учнів до активної участі [23].

г) висока мотивація до вивчення предмета, що сприяє підвищенню інтересу до занять і дозволяє вдосконалювати найкращі особистісні якості учня та розкривати його резервні здібності.

Мотивація є ключовим фактором для успіху у вивченні англійської мови. Висока мотивація стимулює учня до активної участі у процесі навчання, пошуку нових знань і набуття навичок. Коли учень має сильну мотивацію, він надає перевагу досліджувати, розуміти і використовувати англійську мову в різних ситуаціях.

Для підвищення мотивації у вивченні англійської мови, вчителі можуть використовувати такі підходи:

1. Застосовувати практичні задачі та реальні ситуації, заснованих на реальних життєвих ситуаціях, наприклад, рольові ігри або завдання, що стосуються реальних ситуацій, можуть стимулювати зацікавленість учнів.

2. Задоволення пізнавальних потреб: учні мають розуміти, яким чином навчання англійської мови може впливати на їхнє майбутнє та розкрити нові можливості для них. Учитель може показати, як англійська мова допомагає зрозуміти світову культуру, отримати доступ до нової інформації та розширити свої професійні можливості.

3. Відповідати індивідуальним потребам та інтересам: кожен учень та учень має свої власні інтереси та потреби. Використання різноманітних матеріалів, що відповідають індивідуальним інтересам, може створити позитивну атмосферу та забезпечити додаткову мотивацію до навчання.

4. Посилення самооцінки: позитивний зворотній зв'язок та похвала за досягнення можуть підвищити самооцінку учнів, та їхню мотивацію до навчання. Важливо розуміти потреби кожного учня, та виявляти інтерес до їхнього розвитку.

Важливо пам'ятати, що мотивація – це індивідуальна річ, тому вчителям варто забезпечити різноманіття та гнучкість у методах та підходах, щоб

зберегти мотивацію учнів на високому рівні. З урахуванням цих особливостей сучасні технології навчання іноземних мов у фаховій літературі зазвичай включають: орієнтацію на особистість учня, кооперативне навчання, дистанційне навчання, проектні технології (проектний метод), використання технічних засобів (переважно комп'ютерних та аудіовізуальних технологій), інформаційних технологій, а також використання мовного портфоліо та інтенсивних методів навчання – швидке засвоєння знань і навичок, розвиток мотивації, покращення комунікативних навичок. [7]. Адже, як зауважив М. Уест, іноземну мову не можна вчити, а вивчати (A foreign language is a subject which cannot be taught. It is a subject which must be learnt.) [28]. Вивчення мови вимагає менш активної роботи з викладачем і більш інтенсивної самостійної роботи. Сумлінне практикування дає учням можливість почуватися важливим і рівним. Everyone is equal when in class – один із провідних принципів гуманістичної методології [24].

Для реалізації цих технологій навчання на практиці сформовано певну джерельну базу, методологічною основою якої є праці видатних світових психологів, лінгвістів і педагогів-дидактів (Л.С. Виготський, Е. Берн, Р. Бернс, Д.К. Джонс, К. Джонсон, Дж. Дюї, В. Кіпатрік, Р. Ладос, та ін.). Водночас зазначимо, що зміст сучасних методичних розробок, які становлять таку основу, переважно орієнтований на умови навчання іноземних мов у старшій школі.

Застосування сучасних технологій під час занять дозволяє вибирати форми роботи, діяльність студентів, активізувати увагу, підвищує творчий потенціал. Використання ілюстрацій, малюнків, різних цікавих завдань, тестів виховує інтерес до навчання, робить заняття цікавішими, формують навички та розвивають вміння при вивченні іноземної мови. Причому матеріал іноді студенти знаходять самостійно в Інтернеті, складають презентації, таким чином розвивається самостійність, вміння знаходити, відбирати і оформляти матеріал. Саме за допомогою Інтернет, в режимі online, студенти мають доступ до міжнародних сайтів, можуть слухати та дивитись відео, спілкуватись із

іноземцями та розуміти культуру країни, мову якої вони вивчають. Особливу роль має використання проектору під час проведення тематичних занять, присвячених професійним та притаманним іншомовній культурі подіям. Нові мультимедійні засоби, в яких використовується аудіо – візуальний формат, надають такі можливості, які традиційні підручники надати не можуть. Ці засоби дозволяють задіяти майже всі органи чуття студентів, поєднуючи друкований текст, графічне зображення, рухоме відео, статичні фотографії та аудіо запис, створюючи «віртуальну реальність» справжнього спілкування [48, с. 87].

Як організувати навчальний процес, щоб учні вміли використовувати іноземну мову як під час спілкування в реальних ситуаціях, так і під час здобуття знань? Практика показала, що цьому значною мірою сприяє атмосфера колективного спілкування, організована на основі комунікативних ситуацій. Тим не менш, ми говоримо про використання інтерактивних технологій у викладанні англійської мови, які є досить поширеними. Такі методи, як групова чи парна робота, рольова гра чи мозковий штурм, є невід'ємною частиною навчання, де відбувається постійна активна взаємодія між учителем і учнем, учнем і учнем, учнем і вчителем [9].

На початку уроку можна провести мозковий штурм, щоб обговорити тему, яку будуть вивчати учні. Це допоможе їм активізувати свої знання та сформувані власні думки з цього приводу.

Під час уроку можна використовувати групову роботу, щоб учні могли обмінюватися ідеями та працювати над спільним завданням. Наприклад, можна розділити клас на групи, щоб вони підготували презентацію або відеоролик з певної теми.

Наприкінці уроку можна провести дискусію, щоб учні могли обговорити те, що вони дізналися. Це допоможе їм краще зрозуміти матеріал та розвинути свої навички говоріння.

Умови реалізації технологій керування класом для покращення взаємодії на уроці англійської мови у старшій школі вимагають наявності

певної інфраструктури. Ця інфраструктура включає наявність необхідних пристроїв, таких як комп'ютери, ноутбуки, планшети або смартфони, з доступом до Інтернету. Крім того, можуть бути потрібні проектори або інші засоби візуалізації для демонстрації матеріалу на екрані.

Інтеграція технологій у навчальний процес може бути досягнута шляхом створення спеціальних класних кімнат або лабораторій з необхідним обладнанням. Кожен учень повинен мати доступ до пристрою з Інтернет-підключенням, що дозволяє взаємодіяти з навчальними матеріалами та інтерактивними інструментами.

Одним з ключових аспектів ефективного використання технологій керування класом є підготовка педагогічного персоналу. Вчителі повинні мати достатні навички роботи з цифровими інструментами та знати, як ефективно використовувати їх у навчальному процесі. Навчання вчителів може здійснюватися через спеціальні курси або тренінги з використання технологій у навчанні мови [16].

Технології керування класом також можуть включати використання спеціальних платформ для комунікації та співпраці між вчителем та учнями. Ці платформи дозволяють створювати цифрові класи, де вчителі можуть надавати завдання, оцінювати роботу учнів та спілкуватися з ними в онлайн-режимі. Вони також можуть забезпечити можливість обміну матеріалами та ресурсами між учнями, що сприяє підвищенню взаємодії та спільній роботі.

Окрім того, важливо створювати сприятливу атмосферу в класі, де учні відчують себе комфортно для використання технологій. Вчителі повинні бути відкриті до ідей та пропозицій учнів, створювати можливості для спільної роботи та обміну думками. Важливо, щоб використання технологій не ставало перешкодою для міжособистісних взаємодій, але навпаки, сприяло їхньому покращенню шляхом спільної роботи над проектами, обговоренням та обміном ідеями.

Використання спеціалізованого програмного забезпечення є важливим компонентом реалізації технологій керування класом для покращення

взаємодії на уроці англійської мови у старшій школі. Це дозволяє вчителям використовувати різноманітні програми та платформи, спеціально розроблені з метою поліпшення та оптимізації процесу навчання та взаємодії з учнями.

Одним з основних видів програмного забезпечення, що використовується, є системи електронного навчання. Ці системи надають вчителям можливість створювати електронні курси, завдання та тести для учнів. Вони дозволяють організувати навчальний матеріал у зручній формі, включаючи тексти, відео, аудіо та інші мультимедійні елементи. Крім того, такі системи забезпечують можливість взаємодії між вчителем та учнями, включаючи форуми для обговорення, системи оцінювання та зворотного зв'язку.

У результаті використання спеціалізованого програмного забезпечення для керування класом і поліпшення взаємодії на уроці, вчителі можуть досягти більшої ефективності у навчанні, забезпечуючи індивідуалізований підхід до кожного учня та сприяючи їх активній участі. Вони можуть створювати та надавати учням доступ до різноманітних навчальних матеріалів, використовувати інтерактивні методи навчання, проводити оцінювання та зворотний зв'язок у режимі реального часу, що сприяє постійній залученості та мотивації учнів.

Підготовка вчителя є важливим аспектом успішного використання технологічних рішень на уроці. Для досягнення найкращих результатів вчителю необхідно ознайомитися з різними технологічними інструментами, які він планує використовувати, та навчитися ефективно ними користуватися. Підготовка може включати участь у вебінарах, тренінгах або самостійне вивчення нових інструментів [3].

Крім того, вчителю слід ознайомитися з веб-конференціями та вивчити, як проводити уроки в режимі онлайн. Це включає вивчення спеціального програмного забезпечення, яке дозволяє спілкуватися з учнями в реальному часі, проводити лекції, показувати презентації та демонструвати матеріали на

екрані. Вчителю слід ознайомитися з різними можливостями веб-конференцій та вивчити, як ефективно взаємодіяти з учнями в цьому форматі.

Також важливо ознайомитися з різними додатками та платформами, які дозволяють вчителям та учням спільно працювати над проектами, обмінюватися матеріалами та спілкуватися в онлайн-середовищі. Вчителю слід вивчити, як використовувати ці інструменти для організації колективної роботи та спільного навчання. Це може включати навчання спільної роботи над документами, коментування роботи одне одного та отримання зворотного зв'язку від вчителя.

Успішна підготовка вчителя до використання технологічних рішень може включати участь у спеціалізованих вебінарах та тренінгах, які надаються професійними організаціями або компаніями, що спеціалізуються на освітніх технологіях. Ці заходи можуть надати вчителю необхідні знання та практичні навички щодо використання конкретних технологічних рішень. Яких же правил має дотримуватися вчитель, щоб урок можна було вважати успішним? В.Г. Онушкіна, Ю.Н. Кулюткіна сформулювали загальні правила, які забезпечують успішність уроку:

1. Бути зібраним, чітко і зрозуміло ставити завдання перед учнями, послідовно вести їх до намічених цілей.

2. Проявляти доброзичливість стосовно учнів. Не перебивати учня, дати можливість йому договорити, оскільки нечітка відповідь може бути наслідком незрозумілого запитання.

3. Завдання для учнів повинні даватися ясно, коротко.

4. Економити час: вчасно починати і закінчувати урок.

5. Пред'явлена вимога до учнів має бути обов'язково реалізованою.

6. Темп уроку – інтенсивний, але посильний для засвоєння навчального матеріалу більшістю учнів.

7. Підтримувати ініціативу та активність учнів [18, с.100].

Активна участь учнів є важливим аспектом навчального процесу, оскільки сприяє залученню учнів до активного мислення, спільної роботи та

розвитку критичного мислення. Використання технологій керування класом може стимулювати більш активну участь учнів у навчальному процесі шляхом надання їм можливостей для інтерактивного спілкування, співпраці та творчої самореалізації.

Одним з ефективних способів залучення учнів до активної участі є використання інтерактивних завдань. Це може включати використання цифрових інструментів, які дозволяють учням взаємодіяти з навчальним матеріалом, вирішувати завдання та отримувати негайний зворотний зв'язок. Наприклад, використання веб-платформ для створення інтерактивних тестів, ігор або симуляцій може зацікавити учнів та забезпечити їх активну участь у процесі навчання.

Додатково, групові проекти є ефективним засобом залучення учнів до активної участі. Спільна робота в групах стимулює учнів до співпраці, комунікації та обміну ідеями. Використання технологій, таких як спільні документи в хмарних сервісах, цифрові дошки або спеціалізовані платформи для спільної роботи, дозволяє учням ефективно співпрацювати, розподіляти обов'язки та створювати спільний вміст.

Віртуальні дискусії є ще одним ефективним інструментом для стимулювання активної участі учнів. Використання форумів, чатів або спеціалізованих платформ для обговорень дозволяє учням висловлювати свої думки, обмінюватися поглядами та аргументами, а також отримувати зворотний зв'язок від своїх однокласників та вчителів. Це сприяє розвитку критичного мислення, аналітичних навичок та здатності до обґрунтованої дискусії[4].

Організаційні аспекти впровадження технологій керування класом є ключовими для успішної реалізації цих інноваційних підходів у навчальному процесі. Ефективна організація включає такі аспекти, як розклад уроків, доступ до необхідного обладнання та програмного забезпечення, а також підтримку адміністрації школи або закладу освіти.

Один із важливих аспектів організації полягає у створенні розкладу уроків, який враховує використання технологій керування класом. Це означає, що необхідно виділити достатньо часу для виконання інтерактивних завдань, групових проектів, віртуальних дискусій та спільного створення вмісту. Розклад повинен бути гнучким і забезпечувати можливість для учнів і вчителів працювати з цифровими інструментами відповідно до потреб навчального процесу.

Крім того, належний доступ до необхідного обладнання та програмного забезпечення є важливим аспектом організації. Школи та заклади освіти повинні забезпечити наявність комп'ютерів, ноутбуків, планшетів або інших пристроїв, які дозволяють учням працювати з цифровими інструментами. Крім того, необхідно забезпечити наявність відповідного програмного забезпечення, яке підтримує функціонал технологій керування класом, таких як інтерактивні завдання, групові проекти або віртуальні дискусії.

Спостереження за прогресом учнів також є важливою складовою системи моніторингу та оцінки. Цифрові інструменти можуть допомагати вчителям відстежувати прогрес учнів у різних аспектах навчання. Наприклад, вчителі можуть використовувати електронні журнали для запису інформації про досягнення учнів, відмічати їхні успіхи та виявляти потреби у додатковій підтримці. За допомогою цифрових інструментів можна створювати індивідуальні плани навчання та відстежувати їх виконання учнями.

Зворотний зв'язок з учнями є необхідною складовою системи моніторингу та оцінки. Цифрові інструменти можуть забезпечити можливість вчителям надавати учням індивідуальний та миттєвий зворотний зв'язок щодо їхньої продуктивності, досягнень та навчального прогресу. Наприклад, вчителі можуть використовувати електронні системи комунікації для надсилання особистих повідомлень, відео-або аудіокоментарів з оцінкою робіт учнів або для надання порад щодо подальших кроків у навчанні. Це дозволяє учням отримувати індивідуальну підтримку та відчувати, що їх прогрес є важливим і спостерігається [6].

При використанні технологій керування класом важливо враховувати питання безпеки та конфіденційності, оскільки це стосується особистої інформації учнів та їхньої безпеки в Інтернеті. Вчителі повинні бути обізнані з правилами та процедурами, спрямованими на захист особистої інформації учнів і забезпечення безпечного використання цифрових технологій.

Таким чином, до умов реалізації технологій керування класом ми відносимо:

- Першою умовою є обізнаність та підготовка вчителя, адже вчителю слід бути добре ознайомленим з використанням сучасних технологій та програм, які можна використовувати для керування класом і навчання англійської мови.

- Не варто забувати про доступ до необхідного обладнання і програмного забезпечення. Школа повинна мати необхідні технічні засоби, такі як комп'ютери, електронні дошки, доступ до Інтернету та необхідне програмне забезпечення.

- Відповідне навчання учнів. Учні повинні бути навчені використовувати технології в навчальних цілях та дотримуватися правил користування ними.

- Створення цікавого та змістовного контенту. Важливо підготувати матеріали, які будуть цікавими та корисними для учнів.

- Забезпечення взаємодії та спілкування. Вчителю слід надати можливість учням активно взаємодіяти під час уроку, використовуючи технології для обговорення та спільної роботи над завданнями.

- Моніторинг та оцінювання прогресу. Вчителю слід відстежувати прогрес учнів та надавати зворотний зв'язок, використовуючи технології, які дозволяють оцінювати роботу та навчальний прогрес.

- Реагування на індивідуальні потреби учнів. Важливо враховувати різні рівні навчальних потреб та інтересів учнів, і надавати можливість індивідуального навчання.

- Безпека та конфіденційність даних – важливо дотримуватися

стандартів безпеки та конфіденційності даних у процесі використання технологій.

- Постійне вдосконалення та адаптація – вчитель повинен бути готовим вдосконалювати свої навички у використанні технологій та адаптувати їх до змінних потреб та можливостей учнів [42].

В основі здійснення комунікації «людина – комп'ютер – людина» є рівень володіння майбутнім педагогом культурою писемного мовлення. Дослідники (А. Богуш, Б. Головін, В. Іванишин, Я. Радевич-Винницький та ін.) використовують понад 20 понять для визначення критеріїв культури мовлення, зокрема писемного, з яких перевага надається правильності, точності, виразності та чистоті. Досягти високого рівня культури мовлення неможливо без наявності в носія мови постійної потреби аналізувати, удосконалювати, шліфувати власне мовлення. Про це у свій час говорив і Г. О. Винокур, зауважуючи, що однією з умов «можливості культури мови» є, по-перше, «висока лінгвістична свідомість» мовців, по-друге – тісно пов'язана з цим «любов до мови». Сама тільки наука не спроможна виховати лінгвістичний смак і лінгвістичну дисципліну особистості [41, с.131].

Якщо говорити про умови реалізації технологій у старшій школі, ми можемо виділити:

- Ясну і чітку мету уроку. Вчитель повинен чітко розуміти, чого він хоче досягти на уроці, і вміти сформулювати це для учнів. Це допоможе учням зрозуміти мету уроку і зосередитися на її досягненні.

- Позитивний психологічний клімат у класі. Вчитель повинен створювати атмосферу довіри та поваги в класі, щоб учні відчували себе комфортно і безпечно. Це сприятиме відкритому спілкуванню та взаємодії між учнями.

- Різноманітність методів і прийомів навчання. Використання різноманітних методів і прийомів навчання допоможе залучити увагу учнів і утримати її протягом усього уроку.

- Індивідуальний підхід до учнів. Вчитель повинен враховувати

індивідуальні особливості учнів, їхні інтереси та потреби. Це допоможе забезпечити ефективну взаємодію між учнями з різним рівнем підготовки та мотивацією до навчання [19].

Отже, успішна реалізація технологій керування класом для покращення взаємодії на уроці англійської мови у старшій школі залежить від належної підготовки вчителя, наявності необхідної інфраструктури, активної участі учнів і забезпечення безпеки та конфіденційності. Таким чином, використання технологій керування класом для покращення взаємодії та правильні умови їх реалізації в сукупності дають високий рівень залученості в урок, знань, спілкування та ефективності уроку загалом.

2.2 Зміст та результати впровадження технологій керування класом для покращення взаємодії на уроці англійської мови у старшій школі

У процесі впровадження технологій керування класом для покращення взаємодії на уроці англійської мови в старшій школі, однією з ключових задач є розробка ефективної системи контролю за діяльністю учнів.

В процесі розробки серії уроків англійської мови, спрямованої на формування покращення взаємодії учнів на уроці англійської мови учнів віком 15-16 років у нас виник ряд питань:

- Як проявляється взаємодія?
- Чи ефективні методи роботи підбирає вчитель задля покращення взаємодії?
- Які умови провадження технологій керування класом у старшій школі?

Щодо перевірки ефективністю розробленої серії уроків, слід враховувати не лише кількісні показники, такі як результати тестів, але й якість взаємодії учнів, рівень зацікавленості та активність на уроках. Для цього можна використовувати анкетування, групові дискусії та інші інтерактивні методи оцінювання.

Застосування технологій керування класом в уроках англійської мови сприяє покращенню комунікації між вчителем та учнями, створює умови для індивідуалізації навчання та підвищує ефективність навчального процесу. Однак успішне впровадження вимагає уважного вивчення потреб учнів для постійного вдосконалення методик контролю та оцінювання.

Для участі в дослідно-експериментальному навчанні нами було обрано групи учнів, які навчаються в 11 класі Дунаєвецького ліцею №1, кількість 8 учнів. Для наших цілей було необхідно виявити групи, ідентичні по ряду ознак: вік, кількість учнів, приблизний рівень успішності, приблизний рівень розумового і психічного розвитку.

В ході впровадження технологій керування класом для оптимізації взаємодії на уроках англійської мови у старшій школі, було організовано дві фокус-групи для з'ясування цілей та результатів навчання.

У першій фокус-групі було чітко пояснено цілі та завдання даного навчання. Учасники отримали детальний огляд впливу використання технологій на процес вивчення англійської мови, підкреслюючи переваги нововведень у підвищенні якості навчання та покращенні взаємодії між учителем і учнем.

У другій фокус-групі, навпаки, учням не було спеціально повідомлено про проведення експерименту щодо впровадження технологій керування класом. Це дозволило отримати більш об'єктивні відгуки та висновки, оскільки учні не були попереджені про конкретні зміни в навчальному процесі. Аналіз результатів цієї фокус-групи дав можливість визначити, як технології впливають на навчальний процес, коли вони впроваджуються більш непомітно.

Опис ходу експерименту:

Форма проведення досвіду – формуючий експеримент.

Об'єкт дослідження – учні 11 класу

Тривалість експерименту – 2 тижні.

Кількість уроків англійської на тиждень – 3.

Тривалість уроку – 45 хвилин.

Загальна кількість відведених під експеримент уроків – 3.

Загальна кількість учасників – 8 учнів.

Основними засобами для викладання стали підручники Write Right, Get200, Grammar Lab

За результатами дослідження визначено, що впровадження технологій керування класом відзначається покращенням взаємодії між учителем та учнями, збільшенням зацікавленості учнів у вивченні англійської мови та сприяє розвитку їхніх критичних навичок.

Експеримент був спроектований у формі формуючого експерименту та проведений у Дунаєвецького ліцею №1, м. Дунаївці протягом 2 тижнів. Основним об'єктом дослідження було вивчення впливу нових підходів у викладанні англійської мови на якість навчання та взаємодію між учнями та вчителями.

Протягом опитування ми звертали увагу на використання VR-систем для віртуальних екскурсій та інтерактивних ігор може бути дуже корисним для вивчення англійської мови учнями. Такий підхід може зробити навчання більш захоплюючим, ефективним і практичним для учнів.

Дані анкети і творчі завдання були запропоновані учням для заповнення на початку експерименту. Час для обдумування, вибору відповіді і виконання творчого завдання обмежувалося 15 хвилинами. Цього часу вистачило в середньому всім учасникам.

Результати опитування «Які технології використовує викладач на уроці?»:

Таблиця 2.1

Номер учня	Як ви оцінюєте взаємодію на уроці англійської мови? (1-10)	Чи використовує викладач різні види роботи? (1-10)	Скільки з перелічених умов реалізації технологій керування класом присутні на уроках англійської мови?

1	4	2	4
2	8	4	2
3	2	-	3
4	6	8	6
5	5	8	4
6	8	6	5
7	7	5	4
8	7	7	5

Дослідження впровадження технологій керування класом у старшій школі для покращення взаємодії на уроці англійської мови відображає важливий аспект сучасної освітньої системи. Дані дослідження показують, що значна кількість учнів проводить багато часу в Інтернеті, зокрема в соціальних мережах. Це вказує на необхідність розуміння та використання сучасних технологій у навчальному процесі. Інтеграція технологій керування класом може бути корисною для залучення учнів до навчання англійської мови і поліпшення їхньої взаємодії на уроці.

Наприклад, використання спеціальних програм або платформ для комунікації та співпраці може створити можливості для активного залучення учнів до дискусій і спільної роботи. Вчителі можуть використовувати ці

технології для створення інтерактивних завдань, віртуальних групових проєктів або додаткових ресурсів для самостійного вивчення.

Після первинного анкетування, на наступний день з учнями була проведена усна бесіда з прикладами, мета якої була уточнити рівень їх усвідомленості при сприйнятті того чи іншого виду роботи. Результати опитування та бесіди дозволяють припустити, що питання технологій керування класом для покращення взаємодії все ще залишається відкритим, і вимагає подальшої роботи щодо його уточнення та опрацювання.

Технології керування класом можуть допомогти вчителям відстежувати прогрес учнів, аналізувати їхні досягнення та надавати індивідуальну підтримку. Це дозволяє вчителям адаптувати свої методи навчання та надавати персоналізовану підтримку для кожного учня.

Впровадження технологій керування класом також може сприяти покращенню комунікації між вчителем і учнями. Вони можуть використовуватися для обміну повідомленнями, надання зворотного зв'язку та відстеження обов'язків. Це сприяє зміцненню взаємодії та співпраці між всіма учасниками навчального процесу.

Наступним кроком було застосування технологій керування класом для покращення взаємодії, поданих у нашій роботі. Це стало третьою частиною експерименту. Перш за все була підготовка за визначеними вимогами та умовами реалізації. При проведенні експерименту враховувалися вікові та психолого-педагогічні особливості підлітків. Реєстрація успішності уроків, рівня зацікавленості учнів та їхньої здатності до роботи в новому форматі дозволила отримати об'єктивну оцінку ефективності впроваджених технологій.

У експериментальній групі урок став новим за формою проведення та способам викладання. Для нас було важливим освоїти всі компоненти навчальної діяльності, такі як індивідуалізований підхід, інтерактивність уроків, використання аутентичних матеріалів. Заняття було розроблене за допомогою універсального підходу, більшого акценту на взаємодії та мовних

навичок, використання різноманітних методик. Серед методів використовувались: групова\парна\індивідуальна робота, мозковий штурм, рольова гра, дискусія та багато інших запропонованих у нашій роботі (Додаток В).

Після заняття учням було запропоновано анкетування для оцінювання уроку англійської мови за такими показниками: взаємодія, зворотній зв'язок (Додаток А), методи роботи, технології на уроці, підготовка вчителя(Додаток Б).

Результати анкетування:

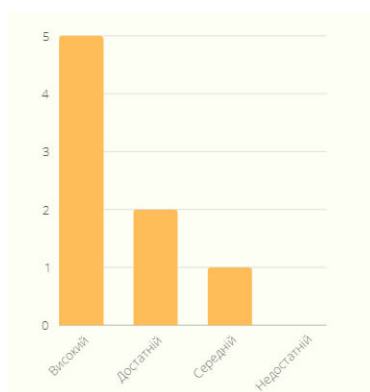

Рис. 2.1 Взаємодія на уроці

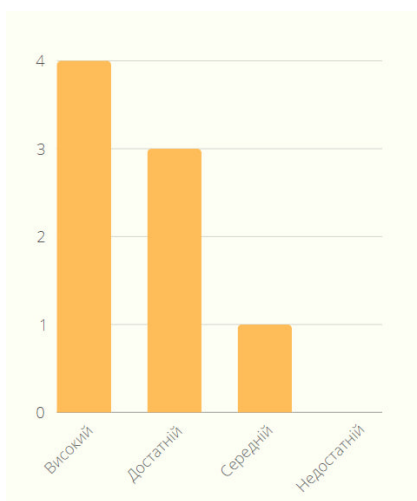

Рис. 2.2 Методи роботи, які використовувались

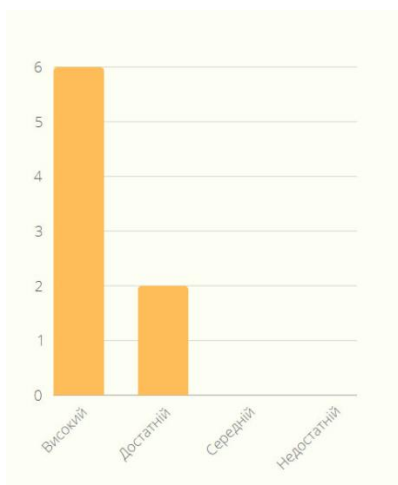

Рис. 2.3 Зворотній зв'язок від вчителя

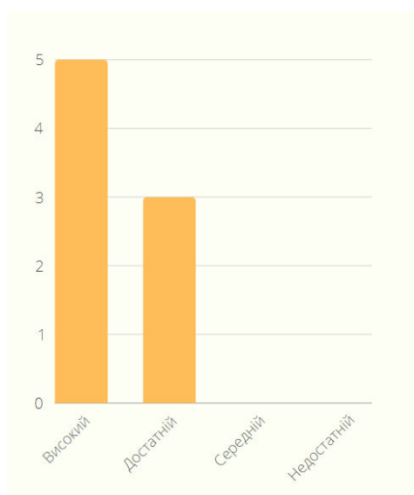

Рис. 2.4 Технології, які використовувались на уроці

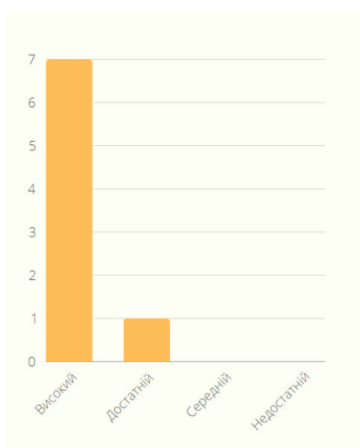

Рис. 2.5 Підготовка вчителя до уроку

Останній урок включав в себе підведення підсумків роботи, учні поділися враженнями про те, наскільки минулі уроки були цікавими і результативними, розповідали, чому вони навчилися за цей період. Отже, ми можемо стверджувати, що взаємодія на уроці надважлива і не кожен може дотримуватись усіх технологій та умов її впровадження. Завдяки даному експерименту, ми змогли побачити, що вірно визначили усі складові уроку, умови, етапи, технології та змогли провести заняття на високому рівні.

2.3 Методичні рекомендації щодо використання технологій керування класом для покращення взаємодії на уроці англійської мови у старшій школі

Розвиток системи освіти вимагає від педагогічної науки і практики дослідження та впровадження нових методів навчання та виховання дітей. На відміну від інших предметів, іноземна мова – це ціла галузь знань, оскільки відкриває перед людиною скарбницю чужої культури та нового способу життя. Інтеграція України у світове співтовариство вимагає досконалого знання іноземної мови.

Особливістю вивчення іноземної мови як предмета є те, що спілкування є не лише кінцевою метою навчання, а й засобом її досягнення[25].

З погляду М.Н. Скаткіна урок – це форма діяльності постійного складу вчителів і учнів, яка систематично застосовується для вирішення завдань навчання, виховання та розвитку організації учнів у певний відрізок часу. Цікавий підхід до даної теми запропонував Н.М. Верзилін, який розглядав урок як Сонце, навколо якого, як планети, обертаються всі інші форми навчальних занять [21, с. 96]. Дійсно, в уроці представлені всі компоненти навчально-виховного процесу: мета, зміст, засоби, методи, діяльність щодо організації та керування і всі його дидактичні елементи. Крім того, урок відображає цілісний процес навчання в органічному поєднанні з іншими формами організації навчально-виховної роботи: виконання домашніх завдань, факультативними заняттями і т. д. Але такі визначення недостатньо виражають сутність процесу навчання на уроці.

Оскільки мова залишається єдиною універсальною основою мислення, знання іноземних мов слід розглядати з точки зору вдосконалення інтелектуальних здібностей (пам'яті, уяви, критичного, логічного, творчого мислення). Творчість є найвищим виявом розвитку людського духу. Креативність – це здатність до навчання, вміння знаходити рішення в нестандартних ситуаціях, це спрямованість на відкриття нового, здатність

глибоко усвідомлювати свій досвід. Завдяки творчій діяльності у старшокласників формується здатність до самостійної реалізації своїх здібностей, а самореалізація веде до особистісного зростання.

Використання інтерактивних дошок та електронних презентацій в сучасній освітній практиці має значний потенціал для покращення якості навчання. Ці технології дозволяють зробити уроки більш захоплюючими та сприяють активній взаємодії між вчителем і учнями.

Однією з основних переваг використання інтерактивних дошок є можливість візуалізації навчального матеріалу. Використання зображень, відео та аудіо дозволяє вчителям наочно пояснювати складні концепції та ілюструвати абстрактні ідеї. Це робить процес навчання більш доступним і зрозумілим для учнів, оскільки вони можуть бачити і чути конкретні приклади та пояснення.

Інтерактивні дошки також сприяють залученню учнів до активного навчання. Вони надають можливість взаємодії з матеріалом, наприклад, шляхом перетягування об'єктів, вибору відповідей чи виконання завдань прямо на дошці. Це стимулює учнів до активної участі в уроці, сприяє розвитку їх критичного мислення та проблемного мислення.

Крім того, електронні презентації можуть бути використані як ефективний інструмент для організації та структурування навчального матеріалу. Вчитель може створювати презентації, в яких послідовно представлені ключові поняття, приклади та висновки. Це допомагає учням усвідомлювати логічні зв'язки між різними елементами навчального матеріалу і легше орієнтуватися у ньому.

Застосування інтерактивних дошок та електронних презентацій також сприяє збору та аналізу даних про навчальний процес. Вчителі можуть використовувати ці технології для відстеження прогресу учнів, оцінки їх відповідей та взаємодії з матеріалом. Це надає можливість для індивідуалізації навчання, адаптації програми до потреб кожного учня та надання зворотного зв'язку.

Узагалі, використання інтерактивних дошок та електронних презентацій в освітньому процесі може посприяти покращенню залученості учнів до навчання, підвищенню рівня засвоєння навчального матеріалу та розвитку їхніх критичного мислення та проблемного мислення. Ці технології допомагають створити стимулююче інтерактивне навчальне середовище, де учні можуть бачити, чути, взаємодіяти та активно залучатися до процесу навчання.

Однак, важливо враховувати, що використання інтерактивних дошок та електронних презентацій повинно бути добре обґрунтованим та цілеспрямованим. Вчителі повинні міцно володіти цими технологіями та знати, як ефективно використовувати їх для досягнення навчальних цілей. Крім того, необхідно забезпечити належне технічне забезпечення і підтримку для безперебійної роботи цих пристроїв.

Використання платформ для спільної роботи, таких як GoogleDocs або Microsoft Teams, у сучасній освітній практиці надає унікальні можливості для ефективної комунікації та співпраці між учителем і учнями. Ці платформи створюють спільний простір, де учасники можуть працювати над проектами, обмінюватися ідеями та надавати зворотний зв'язок один одному.

Однією з головних переваг використання платформ для спільної роботи є можливість одночасного доступу до документів та файлів. Завдяки цьому, учні можуть спільно працювати над проектами або завданнями, вносячи свої внески і співпрацюючи у реальному часі. Вони можуть редагувати текст, вставляти зображення, коментувати та обговорювати зміни, що дозволяє учням взаємодіяти та співпрацювати над спільною метою.

Крім того, платформи для спільної роботи надають можливість зручного обміну ідеями та зворотного зв'язку між учасниками. Учні можуть обговорювати свої думки, задавати питання та давати зворотний зв'язок один одному, що стимулює активну комунікацію та співпрацю в рамках навчального процесу. Вчителі, зі свого боку, можуть надавати настанови, коментувати роботу учнів та надавати необхідну підтримку[25]. Основними

принципами інноваційних методів є: перехід від цілого до окремого, орієнтація на учня, доцільність і змістовність навчання, їх спрямованість на досягнення соціальної взаємодії за наявності впевненості вчителя в успішності своїх учнів, інтеграції мови та її засвоєння за допомогою знань з інших галузей науки.

Окрім спільної роботи над текстовими документами, платформи для спільної роботи також надають можливості для інтерактивних комунікаційних інструментів, таких як відеоконференції або чати. Це дозволяє учням спілкуватися та співпрацювати у режимі реального часу, незалежно від їх фізичного розташування.

Застосування платформ для спільної роботи допомагає створити колаборативне середовище, де учні можуть взаємодіяти, співпрацювати та навчатися один від одного.

Сучасна комунікативна методика передбачає широке впровадження в навчальний процес активних, нестандартних методів і форм роботи для кращого усвідомленого засвоєння матеріалу. На практиці дуже ефективними зарекомендували себе такі форми роботи: індивідуальна, парна та групова. Не варто забувати про помилки вчителя у процесі комунікації з учнями, серед них виділяємо:

- несформованість професійно-педагогічної уваги (недостатня стійкість, неоптимальний її розподіл, педагогічно невиправдана форма вираження);
- невиразний контакт очей, пантомімічна і жестикуляційна експресія, відхилення корпусу тіла від співрозмовника, негативні рухи головою;
- інтенсивна жестикуляція, повільний або надто швидкий темп мовлення, нерозвинутість емпатії (нездатність поставити себе на місце учнів);
- монотонність мовлення, нечітка дикція, невміння використовувати інтонації голосу, паузи, неправильність наголосів, часте мовчання;
- скутість рухів, відсутність значущих жестів, невиразність погляду;

– захопленість предметним змістом матеріалу, слабка володіння засобами саморозкриття, недостатні знання комунікативних особливостей учнів [10, с.169].

Такі помилки не лише ускладнюють взаєморозуміння між учителем та учнями, повноцінне донесення, сприйняття і розшифрування інформації, ефективний зворотний зв'язок, а й відгороджують учнів від можливостей завдяки соціально-психологічному наслідуванню опановувати ефективні способи, прийоми спілкування.

Одержати значущу інформацію про учнів учитель може лише за наявності зворотного зв'язку з ними. Адже часом досить глянути на учнів, щоб зрозуміти, наскільки цікавий, доступний для них матеріал, чи готові вони до роботи; з'ясувати причини жестів зняковіння і занепокоєння (почісування носа, вух; смикання костюма; прокручування ручки; кусання губ; відкидання волосся та ін.); усвідомити інші причини їхньої поведінки і відповідно скоригувати свою [10, с.170]. Пізнання вчителем суб'єктів комунікації потребує володіння професійно-педагогічною увагою, яка полягає в спрямованості й зосередженості на певних об'єктах. Найважливішими для продуктивної комунікації є такі властивості педагогічної уваги, як зацікавлення предметом викладання і емоційно забарвлена участь у роботі учнів; зосередженість на роботі вихованців, предметі уроку (лекції), спостереження за плином своєї думки, ведення уроку згідно з планом; стійкість і зосередженість уваги протягом уроку (лекції), що обумовлюється логікою розвитку теми, зміною різних видів навчальних занять, робочим станом і поведінкою тих, хто навчається.

Технологія кооперації – одна із сучасних технологій. Основна ідея – створити умови для активної спільної діяльності учнів у різних навчальних ситуаціях. Старшокласники об'єднуються в групи по 3-4 людини, отримують завдання та обговорюють роль кожного. Кожен відповідає не тільки за результат своєї роботи, а й за результат всієї групи. І від цього виграє весь клас, бо разом заповнюють прогалини в знаннях.

Найбільш ефективними є такі форми парної та групової роботи:

- мозковий штурм (brainstorm);
- обмін думками (think-pair-share);
- парні інтерв'ю (pair-interviews) та інші.

Індивідуальна діяльність вчителя та учня. Ця форма навчальної діяльності передбачає виконання завдання одним учнем у класі, що є реакцією на стимул чи вказівку учителя або іншого учня (переказ тексту, відповіді на запитання тощо). Саме в межах такої роботи проявляється індивідуальний підхід педагога до окремого учня, має місце міжособистісна взаємодія. Проте, основним ініціатором мовлення тут є вчитель. Учневі ж відводиться лише роль виконавця, що не сприяє формуванню його особистості, а отже є одним з негативних факторів, що впливають на взаємодію з наставником.

Ці форми роботи сприяють розширенню знань і вмінь старшокласників. У процесі спілкування учні вчаться вирішувати складні проблеми на основі аналізу фактів та актуальної інформації.

Робота в малих групах – ще один метод планування індивідуального навчання, дуже ефективний при впровадженні інноваційних технологій. Будь-яку організовану діяльність можна проводити в малих групах. Найбільш ефективні для навчання групи з 5 осіб. Технологія, що викликає в школярів інтерес і стимулює бажання вчитися, пов'язана з виконанням різного роду проектів.

Як це виконується:

- Забезпечення гнучкості під час уроку.
- Ретельний підбір матеріалів.
- Спонтанна настройка.

Наступний крок - інтерв'ю, що є характерним робочим методом у проведенні досліджень і дослідницьких проектів переважно з соціальних питань. Школярі, як правило, віддають перевагу будь-якому методу збору інформації, за винятком прямого спілкування один з одним і іноді створення даних опитування самотійно.

За результатами дослідження, ми виділяємо такі рекомендації до змісту уроку і процесу навчання, які сприяють кращій взаємодії на уроці:

1) урок повинен сприяти розвитку пізнавальних процесів в учнів (сприйняття, пам'яті, уваги, мислення, мовлення);

2) формувати якості особистості школярів (дисциплінованість, акуратність, ініціативність і т. д.);

3) урок повинен сприяти мотиву позитивного відношення учнів до навчання.

Рекомендації до техніки проведення уроку припускають:

1) певний ритм і темп уроку оптимальний для учнів класу;

2) сприятливий психологічний клімат на уроці (взаємна доброзичливість, готовність учителя прийти на допомогу учневі і т. д.);

3) взаємне співробітництво вчителя й учнів, педагогічний такт;

4) використання різних видів діяльності учнів, підтримувати інтерес до уроку. Урахування всіх рекомендацій забезпечить успіх уроку.

Причини невдалого уроку:

1. Погане самопочуття вчителя.

2. Невміння педагога втілити задумане в практичних діях.

3. Недостатня продуманість якихось моментів уроку (або уроку в цілому).

4. Перевантаження учнів інформацією, яку вони не в змозі обробити.

5. Відсутність системи роботи вчителя на уроці й в уроках.

6. Непідготовленість до уроку учнів.

7. Дратівливість учителя, викликана попередніми уроками.

8. Нелюбов до певної теми уроку.

9. Невдоволення якогось учня класу, який зривається на інших учнів.

Отже, впровадження технологій керування класом в освітній процес є важливим кроком у покращенні взаємодії на уроці англійської мови у старшій школі. Сьогодні вчитель володіє величезним арсеналом методів і прийомів роботи на уроці. Кожен з них можна творчо використовувати для найкращого

досягнення цілей кожного етапу проектної діяльності Використання сучасних інструментів та підходів допоможе створити сприятливу та ефективну навчальну атмосферу, залучити учнів до активної участі та забезпечити оптимальний рівень засвоєння матеріалу.

Висновок до розділу 2

У цьому дослідженні було розглянуто проблему взаємодії на заняттях з англійської мови в старшій школі та представлено набір технологій управління класом, спрямованих на посилення цієї взаємодії, завдяки проведенню експерименту. З метою підвищення ефективності навчання та створення сприятливого навчального середовища сформульовано методичні рекомендації щодо їх впровадження.

Впровадження технологій класного менеджменту виявилось важливим чинником у покращенні взаємодії вчителя та учня на уроках англійської мови. Вплив цих технологій на навчальний процес був помітним і дав позитивні результати.

Використовуючи метод групової роботи, вдалося залучити учнів до активної співпраці, що сприяло взаєморозумінню та обміну знаннями. Використання інтерактивних технологій та ігрових елементів стимулювало інтерес до теми та сприяло більш активній участі всіх учасників заняття.

Використання методу анкетування та зворотного зв'язку дозволило оперативно отримати від учнів відгуки про якість викладання, виявити проблемні моменти та внести необхідні корективи для покращення навчального процесу.

Ключовою складовою успішного впровадження технологій управління класом є підготовка вчителів. Учитель повинен мати не лише предметні знання, а й уміння ефективно використовувати інноваційні педагогічні підходи. Для цього необхідно проводити регулярні навчальні курси та

семінари для вчителів, спрямовані на підвищення їх кваліфікації з технологій класного менеджменту.

Отже, впровадження технологій класного менеджменту дозволяє покращити взаємодію на заняттях з англійської мови в старшій школі. Використання групової роботи, інтерактивних технологій, анкетування та зворотного зв'язку сприяє підвищенню інтересу учнів до предмету та активній участі в навчальному процесі. Проте успіх такого підходу залежить від професійної підготовки вчителя та вміння ефективно використовувати інноваційні методи навчання.

ВИСНОВКИ

Вирішення основних завдань дослідження дозволило зробити такі висновки:

1. Підходи до вивчення іноземної мови у старшій школі мають бути спрямовані на розвиток комунікативних навичок учнів. Це означає, що учні повинні мати можливість спілкуватися іноземною мовою в різних життєвих ситуаціях. Одним із основних підходів до вивчення іноземної мови є комунікативний підхід. Цей підхід передбачає, що учні навчаються використовувати іноземну мову для спілкування, а не просто для засвоєння граматичних правил та лексичного запасу. Комунікативний підхід передбачає використання різноманітних методів навчання, таких як рольові ігри, дискусії, проекти, тощо.

2. Ефективна взаємодія вчителя та учнів є ключовим фактором успішного оволодіння англійською мовою. Взаємодія сприяє створенню сприятливого навчального середовища, де учні почуваються здатними й мотивованими до вивчення мови. Вчителі повинні проявляти емпатію, підтримку та зацікавленість у прогресі своїх учнів, що допомагає підвищити їхню мотивацію та залученість до процесу навчання. Для забезпечення ефективної взаємодії на уроках англійської мови, важливо використовувати технології керування класом. Ці технології включають в себе різноманітні методи і прийоми, такі як залучення учнів до активної діяльності, використання групової роботи, використання інтерактивних технологій, ефективне управління класом під час проведення групових або партнерських форм роботи.

3. Технології керування класом – це методи та стратегії, які використовуються для створення позитивної та продуктивної навчальної атмосфери. Вони допомагають викладачам контролювати поведінку учнів, мотивувати їх до навчання та створювати умови для ефективної взаємодії. На уроках англійської мови технології керування класом є особливо важливими, оскільки вони допомагають створювати умови для практики мовлення та

спілкування. Коли учні почуваються комфортно та впевнено, вони більш схильні брати участь у дискусіях, виконувати завдання та спілкуватися один з одним. На уроці вчитель застосовує різні технології, до прикладу інтерактивні методи, що призводить до формування комунікативних навичок, здатності до співробітництва та взаємодії, розвитку критичного мислення, що дуже необхідно у реальному житті. Для ефективної взаємодії на уроці англійської мови використовуються такі технології керування класом: використання інтерактивних методів, використання технологій, створення стимулюючої атмосфери, забезпечення рівності учасників, планування взаємодії. А також ми виділяємо: використання віртуальних дошок та електронних дошок, використання інтерактивних презентацій, використання онлайн-ігор та квізів, віртуальні обговорення та форуми, використання відео та аудіо матеріалів, використання мобільних додатків для навчання англійської мови, організація віртуальних групових проєктів. Дослідження показало, що успішна реалізація технологій керування класом залежить від кількох умов. По-перше, вчителі повинні бути добре підготовлені та володіти методиками ефективного управління класом. По-друге, необхідно створити сприятливу і дружню атмосферу у класі, що сприяє співпраці та взаємодії між учнями. По-третє, важливо враховувати індивідуальні особливості учнів та їхні потреби.

4. Для реалізації технологій керування класом для покращення взаємодії на уроці англійської мови у старшій школі необхідно дотримуватися таких умов: викладач повинен мати чіткі цілі та завдання уроку. Це допоможе йому спланувати урок таким чином, щоб забезпечити ефективну взаємодію. Також, викладач повинен розуміти потреби та рівень підготовки учнів. Це допоможе йому підібрати такі технології керування класом, які будуть ефективними для даного класу. Важливо, щоб викладач використовував технології керування класом вдумливо та з повагою до учнів. Він повинен бути готовий до того, що учні можуть реагувати на різні технології по-різному. Варто застосовувати практичні задачі та реальні ситуації, задовольняти пізнавальні потреби учнів, урок має відповідати індивідуальним інтересам учнів і таким чином

буде відбуватись посилення самооцінки учнів. Якщо викладач буде дотримуватися цих умов, він зможе використовувати технології керування класом для створення ефективних уроків англійської мови, які сприятимуть розвитку комунікативних навичок учнів. Викладач може використовувати свою фантазію та творчість, щоб знайти інші способи реалізації технологій керування класом для покращення взаємодії на уроці англійської мови.

5. За допомогою нашого дослідження, ми змогли виявити рівень знань учнів, рівень взаємодії на уроці та бажання до навчання. Таким чином, ми змогли провести трьох-етапний експеримент, який дав нам змогу використати різні методи, методики, технології для покращення взаємодії на уроці англійської мови. Результати дослідження показали, що рівень взаємодії став вищим аніж був на початку дослідження, методи роботи сподобались учням, про що свідчить високий відсоток учнів при анкетуванні на завершальному етапі дослідження, зворотній зв'язок на уроці та підготовка вчителя до уроку отримали також найвищий відсоток, що свідчить про те, що учням сподобався урок і вони побачили різницю між звичайними уроками та експериментальними. На уроці використовувалися технології з врахуванням рівня знань та вікових особливостей учнів, результат опитування показав, що мотивація до вивчення англійської мови підвищилася завдяки запропонованим нами технологіям. Надалі нами було розроблено методичні рекомендації, метою яких є надання викладачам англійської мови у старшій школі практичних порад щодо використання технологій керування класом для покращення взаємодії на уроці. Ми вважаємо, що варто заохочувати учнів такими шляхами: групова робота, парна робота, робота в малих групах, індивідуальна робота, самостійна робота, дослідження, інтерв'ю, дискусія, застосування платформ для спільної роботи, що допомагає співпрацювати один з одним. Варто створити сприятливий навчальний клімат, активізувати учнів та підвищити їхню мотивацію до вивчення англійської мови.

Технології керування класом – це важливий інструмент, який може допомогти викладачам створювати ефективні уроки англійської мови. За

допомогою цих технологій викладачі можуть забезпечити позитивну та продуктивну навчальну атмосферу, яка сприятиме розвитку комунікативних навичок учнів.

Дослідження підтвердило, що вивчення іноземної мови в старшій школі вимагає використання різних підходів, ефективної взаємодії між вчителем та учнями та впровадження технологій керування класом. Розроблені методичні рекомендації можуть бути корисним інструментом для вчителів, що прагнуть покращити процес вивчення англійської мови та забезпечити якісну освіту своїм учням.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абрамович С., Чікарькова М. Ю. Мовленнєва комунікація. Київ : Центрнавчальної літератури, 2004. 472 с.
2. Баркасі В., Баркасі С. Б. Використання змішаної форми навчання у викладанні іноземних мов у ВНЗ. Молодий вчений. 2015. № 2(6). С. 207- 210.
3. Бекреньова І. Використовуємо сучасні підходи у викладанні англійської мови. Х, Видавнича група «Основа», 2007. 96с.
4. Безкоровайна Ю. Унаочнення як засіб формування іншомовної лексичної компетенції учнів // Студентський науковий альманах факультету іноземних мов. 2009. Вип 1(6). С. 230 – 234
5. Березенська Л., Сіваєва Н. Як сформувати лексичну складову соціолінгвістичної компетенції: алгоритм для вчителя // Іноземні мови в навчальних закладах. 2008. №1. С. 118 – 120.
6. Белова Л. Проблеми та завдання розвитку виховної системи ВНЗ / Л.О. Белова // Мультиверсум. Філософський альманах. Київ, 2005. № 46. С. 34-41.
7. Білас Л. Виховання національної свідомості старшокласників у процесі вивчення іноземної мови К.: 2005. 21с.
8. Ванівська О. Реалізація компетентнісного підходу в процесі викладання іноземної мови у вищій школі. Науковий вісник ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота». 2016. Випуск 1 (38). С. 71–75
9. Вишневецький О.Методика навчання іноземних мов : навчальний посібник. К. : Знання, 2011. 206 с.
10. Волкова Н. Професійно-педагогічна комунікація : навчальний посібник. К. : ВЦ “Академія”, 2006. 256 с
11. Ворожейкіна О.100 цікавих ідей для проведення уроку. Х. : Вид. група «Основа», 2011. 287с.
12. Герасименко І. Створення навчального курсу в системі електронного навчання на базі Moodle. Педагогічний альманах: Зб. наук. пр. 2012. Вип. 16. С. 109-115.

13. Годованець Н. Особливості змішаного методу навчання іноземної мови. / Н. І. Годованець. Житомир: Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Випуск 5 (77), 2015. С. 66-70.
14. Гринюк Г. Етапи формування іншомовленнєвої комунікативної компетенції. Іноземні мови. 2006. № 2. С. 22-27.
15. Данькевич Л. Ефективність застосування системи змішаного навчання у викладанні ділової англійської мови / Л. Р. Данькевич // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. 2009. Вип. 137. С. 236-239.
16. Демида Б. Системи дистанційного навчання: огляд, аналіз, вибір. Комп'ютерні науки та інформаційні технології. 2011. № 694. С. 98-107.
17. Добра О. Роль позакласної роботи у здійсненні комунікативних цілей оволодіння англійською мовою / О.Й. Добра // Іноземні мови. 2008. С. 12–13.
18. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій/ Автор-укладач Н.П. Наволокова. Х.: Вид.група " Основа", 2011. 176с.
19. Жалдак М. «Проблеми інформатизації навчального процесу в середніх і вищих навчальних закладах», Комп'ютер у школі та сім'ї, № 3, 2013. с. 8 – 15.
20. Жаловага Г. Групова робота на уроках англійської мови. Англійська мова та література. 2008. №7. С.16-22.
21. Заболотна Т., Танана С. Використання інноваційних методів як запорука ефективності навчання іноземної мови // Гуманітарний вісник. 2011. № 24.
22. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти : вивчення, викладання, оцінювання / Наук. ред. С. Ю. Ніколаєва. К. : Ленвіт, 2003. 273 с.
23. Зеня Л. Навчання іноземних мов у старшій профільній школі : Лекційно-практичний курс : 2008. 340 с.
24. Єрмоленко Л. Комунікативна компетенція засобами позакласної роботи з англійської мови / Л.П. Єрмоленко. Харків : «Основа», 2011. 80 с.
25. Квасова О. Основи тестування іншомовних навичок і вмінь : На'вчальний посібник. К. : Ленвіт, 2009. 119 с

26. Киналь А. Шляхи формування англомовної лексичної компетенції в учнів основної школи з використанням мультимедійних засобів. Електронні інформаційні ресурси: створення, використання, доступ: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції, м. Вінниця, 2014. С. 113-119.
27. Кобзар О. Рольова гра як засіб формування навичок проведення наукової дискусії англійською мовою / О. І. Кобзар, Н. О. Лешньова Н.О. // Викладання мов у ВНЗ освіти на сучасному етапі. 2012. С. 78–83.
28. Костенко І. Використання інтернет-ресурсів на уроках англійської мови/ І. Костенко // Таврійський вісник освіти. 2013. № 1 (41) С. 170 –176.
29. Кравчина Т. Види інтерактивних методів навчання англійської мови для студентів технічних спеціальностей. 2018. №5. С. 140-145
30. Кузьменко О. Змішане навчання як інноваційна форма організації навчального процесу в школі. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. «Педагогіка». 2017. № 3. С. 140-147.
31. Кухаренко В. Системний підхід до змішаного навчання [Текст] / В. М. Кухаренко // Інформаційні технології в освіті. 2015. № 24. С. 53–67.
32. Кучаковська Г. Застосування соціальних мереж в початковій діяльності студентів / Кучаковська Г.А. // Збірник матеріалів II Всеукраїнської науковопрактичної конференції молодих учених «Наукова молодь-2014». К.: ІТЗН НАПН України, 2014. С. 43-45.
33. Мартинова Р. Сучасні підходи та методи навчання іноземної мови. Журнал 2010. № 1-2 с. 50-55.
34. Масалова С. Використання аутентичних відеоматеріалів при навчання іноземній мові. Молодий учений, 2015 р. №15. С. 46–48.
35. Махінов В.М. Напрями творчої праці вчителя іноземної мови / В.М.Махінов //Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія 17: Теорія і практика навчання та виховання. 2004. Вип.1. С.128–132.

36. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник. Вид. 2-е, випр. і перероб. / Кол. Авторів під керівн. С. Ю. Ніколаєвої. К. : Ленвіт, 2002. 328 с
37. Ніколаєва С. Цілі навчання іноземних мов в аспекті компетентнісного підходу. Іноземні мови : наук.метод. журн. Засн. Київський лінгвістичний університет і видво "Ленвіт" ; гол. Ред. С. Ю. Ніколаєва. К. : Видво "Ленвіт", 2010. № 2. С. 11-17.
38. Пометун О. Як оцінити діяльність учнів на інтерактивному уроці // Доба. 2002. №2. С.2-6.
39. Пометун О., Пироженко Л. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід. К., 2002. С. 135.
40. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. К.: А.С.К., 2005. С. 192.
41. Редько В. Інтерактивні технології навчання іноземної мови / В. Редько // Рідна школа. 2011. № 8-9. С. 28-36.
42. Сидоренко І. М. Соціокультурна компетенція і контексті формування комунікативної культури студентів. Київ, 2011. С. 5–7
43. Скляренко Н.К. Методика формування іншомовної граматичної компетенції в учнів загальноосвітніх навчальних закладів / Н.К.Скляренко // Іноземні мови, 2011. №1. С. 15-25.
44. Стах С.А. Проектна діяльність у класній та позакласній роботі з англійської мови як один із засобів виховання особистості / С.А. Стах // Рідна школа. Київ : Видавниче підприємство «Деміур». 2005. С. 18–20.
45. Тарнавський В. «Підвищення ефективності навчання англійської мови шляхом використання інтерактивних технологій»: Навчально-методичний посібник. Вінківці, 2014. 48 с.
46. Тарнопольський О. Використання Інтернет-технологій у навчанні англійської мови для професійного спілкування студентів немовних спеціальностей / О. Тарнопольський // Вісник Житомирського держ. Ун-ту ім. І. Франка. 2010. № 53.

47. Фіцула М. Педагогіка вищої школи : навч. Посіб. / М.М. Фіцула. Київ: Академвидав. 2006. 352 с.
48. Шамов А. Прийоми ефективного запам'ятовування лексики на уроках англійської мови // Іноземні мови в школі. 2015. №2. С.15-23.
49. Шуменко О. Використання сучасних інформаційно-комунікативних технологій під час викладання іноземних мов / О. Шуменко, І. Шипілова // Філологічні трактати. 2013. № 4. С. 84–89.
50. Davalos D. The effects of extracurricular activity. / D. Davalos, E. Chavez, R. Guardiola // Colorado State Univ Libraries Hispanic Journal. 2012. 78 p.
51. Gilmore A. Authentic materials and authenticity in foreign language learning. Language teaching. 2007. p.40
53. Fredricks J.A. Extra curricular involvement and adolescent adjustment: Impact of duration, number of activities, and participation. / J.A. Fredricks, J.S. Eccles // University of California, Irvine Applied Developmental Science, 2006, P. 132–146.
54. Oxford R. L. Teaching and Researching: Language Learning Strategies. Pearson Longman. 2011, 360 p.

ДОДАТКИ

Додаток А

Анкетування на тему « Взаємодія та зворотній зв'язок на уроці »

Інструкція: Будь ласка, відповідайте на запитання чесно і об'єктивно. Ваша думка важлива для подальшого вдосконалення якості навчання. Відповідайте за допомогою літер: В – високий рівень, Д – достатній рівень, С – середній, Н – недостатній

1. Як ви оцінюєте рівень взаємодії з вчителем під час уроку?	
2. Наскільки ви відчували відкритість для питань та обговорень?	
3. Наскільки ви відчували можливість брати активну участь у вивченні матеріалу на уроці?	
4. Чи стимулював вас вчитель до самостійного мислення та дискусій?	
5. Як часто ви отримували зворотній зв'язок від вчителя щодо вашої роботи та відповідей?	
6. Які форми зворотного зв'язку ви вважаєте найбільш корисними?	

Додаток Б

Анкетування на тему «Методи роботи, технології на уроці та підготовка вчителя»

Інструкція: Будь ласка, відповідайте на запитання чесно і об'єктивно. Ваша думка важлива для подальшого вдосконалення якості навчання. Відповідайте за допомогою літер: В – високий рівень, Д – достатній рівень, С – середній, Н – недостатній

1. На якому рівні Ви оцінюєте використання інтерактивних методів роботи на уроці ?	
2. Які методи навчання використовував вчитель на уроках?	
3. Як ви оцінюєте ці методи щодо їх ефективності та зацікавленості?	
4. Як часто використовувались інтерактивні форми роботи, такі як: групові завдання, парна робота, індивідуальна робота, обговорення?	
5. Як Ви оцінюєте використання таких технологій як: використання інтерактивних презентацій, квізів, тестів, відео та аудіо матеріали?	
6. На якому рівні використання технологій поліпшує ваше розуміння та зацікавленість у предметі?	
7. Чи допомагає використання технологій в розумінні предмету?	
8. Як ви оцінюєте загальну підготовку вчителя до уроків?	
9. Чи надавав вчитель достатньо якісних та зрозумілих навчальних матеріалів?	
10. Чи використовував вчитель додаткові джерела та ресурси для підготовки до уроків?	

Додаток В

Objectives:

Practical: to develop the skills of using conditional sentences of the first type, speaking, writing, and reading skills.

Educational: to acquaint students with conditional sentences of the first type.

Upbringing: to cultivate interest in expanding one's knowledge.

Developing: to develop memory and erudition of students.

Equipment: English Student's Book 11 Standard level O.Karpyuk, Write Right, GrammarLab, handouts, presentation.

Type of the lesson: lesson of learning new knowledge.

PROCEDURE

I. Introduction

1. Greeting

Good morning! I am very glad to see you again. How are you today?

II. Main part of the lesson

1. Warm up. Brainstorming

Look at the interactive whiteboard, there are some pictures. What do you think we will talk about? List some adjectives according to there pictures.

At our today's lesson we will speak about difference between to pass an exam / to take an exam, know \ find out, learn\ teach\ study. We also will practice our grammar with Conditionals. So, open your copybooks and put down the date and the topic.

Sort out the Words. Work in groups of 3.

Ask students to sort out the words according to the part of speech.

SCHOOL

Message, History, never, visit, teacher, boring, important, bring, read, always, usually, swat, popular, gym, Maths, translate, difficult, visit, weekly, file.

Noun	Verb	Adjective	Adverb

TRAVELLING

Monthly, crossroad, now, exiting, museum, never, traffic lights, seldom, visit, car, cross, guide, travel, sometimes, beautiful, sights, boring, in the left, amazing, plain, train, see, take.

Noun	Verb	Adjective	Adverb

WEATHER

Sun, chilly, fog, snowy, east, wet, report, now, see, sun, daily, yesterday, sunbath, careful, blow, put on, raincoat, often, cloud, sometimes, umbrella, warm.

Noun	Verb	Adjective	Adverb

2. Homework check. Role play

Firstly, let's together revise exercises from the book. But I want you to exchange your homework and assess it like a teacher.

Now, your sentences.

3. Develop your vocabulary

Open your book on page 22, here we have some phrases and I want to work with them in detail.

- Take an exam – проходити іспит або тестування.

Вживання: Ми використовуємо слово take an exam, коли нам належить скласти іспит або тест. Або коли ми вже написали їх, але не знаємо результату. Наприклад: Коли ти здаєш іспит?

Example: I'm taking an exam in January. - У січні в мене іспит.

He will take an exam next week. - Він буде здавати іспит на наступному тижні.

- Pass an exam – здати іспит.

Вживання: Ми використовуємо pass an exam, коли говоримо про успішну задачу іспиту. Тобто ми вже знаємо результат, і він позитивний.

Наприклад: Вона здала іспит і вступила в університет.

Example: Everyone passed the exam. – Всі здали іспит.

He's happy that he passed exam. – Він щасливий, що здав іспит.

What is the difference ? Let's listen an audio

Take an exam ми використовуємо, коли нам належить прийняти участь в іспиті/тестуванні. Або ми написали його, але не знаємо поки результату.

Наприклад: Цього літа вона буде перший раз здавати іспити.

Pass an exam ми використовуємо, коли успішно склали іспит, тобто отримали позитивний результат.

Наприклад: Вона склала цей іспит тільки на другий раз.

Practising:

Fill in the correct word.

1. Завдяки своєму вчителю вона ____.
2. Вона впевнена, що ____.
3. Завтра я буду ____.
4. Вона завжди переживає, коли ____.
5. Вона старанно займалася і ____.
6. Коли ти будеш ____?

Working with Google Slides:

- Find out - вияснити, виявити, отримати інформацію

Вживання: Дізнатися те, чого ви раніше не знали.

Example: I'm going to call the cinema to find out what time the film starts. - Я подзвоню в кінотеатр, щоб вияснити, коли розпочинається фільм.

You must find out where she is going. – Ти маєш знати, куди вона іде.

- Know - це те, з чим ви вже знайомі.

Example: I already know the answer. - Я вже знаю відповідь.

I know how to make French fries. - Я вмію готувати картоплю фри.

- Study – вивчати, вивчити, вчитися, досліджувати.

Вживання: Якщо говоримо «study», маємо на увазі навчання в освітній установі.

Example: She is studying in Princeton. – Вона навчається у Принстоні.

He's studying to be a doctor. – Він навчається на лікаря.

- Learn – навчати, вчитися.

Вживання: Використовуємо, коли описуємо процес навчання загалом:

Example: It's never too late to learn. – Вчитися ніколи не пізно.

Live and learn! - Вік живи вік учись!

- Teach – навчити, вчити.

Вживання: якщо виконавець дії — вчитель, чи просто людина, яка когось\чогось навчає, передає знання, викладає.

Example: What do you do? - I teach. - Чим ти займаєшся? - Я викладаю.

What do you teach? - I teach English. – Що ти викладаєш? – Я викладаю англійську.

Practising:

Fill in the correct word. Give feedback to students.

1. His father wanted him to ___ law.
2. We ___ about their arrival only yesterday.
3. It takes time to ___ how to swim.
4. What subjects do you ___ at school?
5. In the first form children ___ to read and to write.
6. You must ___ this poem by heart.
7. I am planning to ___ Geography next year.
8. She knows English and German, but she wants to ___ Spanish.
9. Last week I ___ how to drive.
10. He ___ chemistry at school.

III. Working with grammar

Remember the rules of First Conditional and do the test. Look at the screen.

1. Use the correct form of the verbs in brackets.

If the sky _____ (be) red in the morning, it _____ (rain) later that day.

- a) be, rains. б) is, will rain.
 в) will be, rains

2. Use the correct form of the verbs in brackets.

You _____ (get) a letter if you _____ (sneeze) three times.

- a) get, sneeze. б) will get, sneeze.
 в) get, will sneeze

3. Use the correct form of the verbs in brackets.

You _____ (not get) married if you _____ (sit) on a table.

- a) not get, sit. б) don't get, will sit.
 в) won't get, sit.

4. Use the correct form of the verbs in brackets.

If you _____ (not wash) your hair, you _____ (pass) your test.

- a) not wash, pass. б) don't wash, will pass.
 в) won't wash, pass.

5. Use the correct form of the verbs in brackets.

You _____ (lose) a friend if you _____ (give) a knife as a gift.

- a) lose, give. б) will lose, give.
 в) lose, will give.

6. Use the correct form of the verbs in brackets.

You _____ (have) bad luck if you _____ (see) a black cat in the street.

- a) have, see. б) will have, see.
 в) have, will see.

7. Use the correct form of the verbs in brackets.

If the cows _____ (lie down) in the fields, it _____ (rain) the next day.

- a) lie down, rain. б) lie down, will rain.
 в) will lie down, rains.

8. Use the correct form of the verbs in brackets.

If you _____ (not wear) blue on your wedding day, you _____ (be) unhappy.

- a) not wear, be. б) don't wear, will be.
 в) won't wear, are

9. Use the correct form of the verbs in brackets.

If I _____ (not go) out this morning, I _____ (clean) the house.

- a) not go, clean. б) won't go, will clean.
 в) don't go, will clean.

10. Use the correct form of the verbs in brackets.

If they _____ (not arrive) soon, I _____ (be) angry.

- a) not arrive, be. б) don't arrive, will be.
 в) won't arrive, am

Найчастіше в головній частині умовного речення першого типу

використовується Future Simple, а в підрядному — Present Simple, попри те,

що обидві частини речення говорять про майбутнє. Річ у тому, що в англійській мові в підрядній частині складних речень не використовується майбутній час:

- If + Present Simple + Future Simple

If Tim doesn't hurry up, he will miss the flight.

Tim will miss the flight if he doesn't hurry up.

При зміні сполучника if на when у First Conditional, сенс речення зміниться — приблизно так само, як і в українській. Речення з when вказує на високу ймовірність настання події:

- When + Present Simple + Future Simple

If I see Ann, I will show her my business plan.

When I see Ann, I will show her my business plan.

Коли ми говоримо про дію в процесі, то тут, як і у випадку з Zero Conditional, може використовуватися Present Continuous в підрядному реченні:

- If + Present Continuous + Future Simple

If my father is sleeping, I will not wake him up.

У головній частині умовного речення першого типу замість майбутнього часу можуть використовуватися модальні дієслова або дієслова в наказовому способі (без підмета). У цьому випадку про те, що йдеться про майбутнє, ми здогадуємося за контекстом:

- If + Present Simple / Continuous / Perfect + Modal Verb & Infinitive

- If + Present Simple / Continuous / Perfect + Imperative Mood

If you see Ann, you should show her my business plan.

If you see Ann, show her my business plan.

If your father is sleeping, you should not wake him up.

If your father is sleeping, don't wake him up.

1. Pair work

To better understand and practice Conditional, please make pairs and give Ukrainian sentences to each other for translation.

Modal verbs. Discussion

What do you know about modal verbs and their using? I'll be really interesting in your answers.

"**May**" is a modal verb most commonly used to express possibility. It can also be used to give or request permission, although this usage is becoming less common.

Examples:

- Cheryl **may** be at home, or perhaps at work. *possibility*
- Johnny, you **may** leave the table when you have finished your dinner. *Give permission*
- **May** I use your bathroom? *Request\permission*

Modal Use	Positive Forms 1. = Present 2. = Past 3. = Future	Negative Forms 1. = Present 2. = Past 3. = Future	Also use:
may <i>possibility</i>	1. Jack may be upset. I can't really tell if he is annoyed or tired. 2. Jack may have been upset. I couldn't really tell if he was annoyed or tired. 3. Jack may get upset if you don't tell him the truth.	1. Jack may not be upset. Perhaps he is tired. 2. Jack may not have been upset. Perhaps he was tired. 3. Jack may not get upset, even if you tell him the truth	might
may <i>give permission</i>	1. You may leave the table now that you're finished with your dinner. 2. SHIFT TO "BE ALLOWED TO" You were allowed to leave the table after you finished your dinner. 3. You may leave the table when you finish your dinner.	1. You may not leave the table. You're not finished with your dinner yet. 2. SHIFT TO "BE ALLOWED TO" You were not allowed to leave the table because you hadn't finished your dinner. 3. You may not leave the table until you are finished with your dinner.	can
may <i>request permission</i>	May I borrow your eraser? May I make a phone call? <i>Requests usually refer to the near future.</i>	NO NEGATIVE FORMS	can, might

"**Might**" is a modal verb most commonly used to express possibility. It is also often used in conditional sentences. English speakers can also use "might" to make suggestions or requests, although this is less common in American English.

Examples:

- Your purse **might** be in the living room. *possibility*
- If I didn't have to work, I **might** go with you. *conditional*

- You **might** visit the botanical gardens during your visit. *suggestion*
- **Might** I borrow your pen? *request*

"**Can**" is one of the most commonly used modal verbs in English. It can be used to express ability or opportunity, to request or offer permission, and to show possibility or impossibility.

Examples:

- I **can** ride a horse. *ability*
- We **can** stay with my brother when we are in Paris. *opportunity*
- She **cannot** stay out after 10 PM. *permission*
- **Can** you hand me the stapler? *request*
- Any child **can** grow up to be president. *possibility*

"**Could**" is a modal verb used to express possibility or to make suggestions and requests. "Could" is also commonly used in conditional sentences as the conditional form of "can. Examples:

- Extreme rain **could** cause the river to flood the city. *possibility*
- You **could** see a movie or go out to dinner. *suggestion*
- **Could** I use your computer to email my boss? *request*

We **could** go on the trip if I didn't have to work this weekend. *conditional*

Fill the gaps with different modal verbs

- 1 If we don't invite Jeffrey, he ... be offended.
- 2 Be careful. If you stand on the table, it ... collapse.
- 3 If you don't start preparing for the exam, you ... fail.
- 4 We ... get there quicker if we take the motorway.

Individual work.

Open our chat, then open the link I've sent to you. It's a test in Kahoot, where you need to choose suitable modal verb.

IV. Summary

Say what would happen if you...

- 1) ...were a computer.
- 2) ...were a bird.
- 3) ...could speak many languages.

Did you like the lesson? What was difficult (easy) for you? What sentences did you practice to use? What do you know about the 1st Conditionals? Please, give several examples of the 1st Conditional Sentences. Thank you!

So, you were really great! Thank you!

Виконала магістрант(ка)
2 курсу групи МФА-61
10 листопада 2023 р.

Підпис

Діна МУДРИК
(Ім'я та прізвище)

Робота допущена до захисту:
в.о. завідувача кафедри
к.пед.н., доцент
29 листопада 2023 р.

Підпис

Тетяна СЕВЕРІНА
(Ім'я та прізвище)
